CENTRE SPECIALIZATE ÎN PRELUCRAREA ARTISTICĂ A LEMNULUI ÎN OLTENIA

Georgeta Stoica

Pădurile întinse din întreaga Oltenie au pus la dispoziția omului un material bogat, ușor de prelucrat, menit să-i satisfacă cele mai variate cerințe de viață și de confort: adăpost împotriva intemperiilor, mobilier pentru locuință, unelte de muncă, obiecte de uz gospodăresc ș. a.

Îndelunga tradiție a prelucrării lemnului în scopul obținerii unor obiecte utile, trainice și în același timp cu aspect frumos, a avut ca rezultat cunoașterea perfectă a calităților intime a materialului și utilizării lui în mod economic, folosind la maximum posibilitățile pe care le oferă. Poate că nicăieri îmbinarea frumosului cu utilul, rezultat al spiritului creator al poporului român, foarte pregnantă și în alte domenii ale artei populare, nu este atît de evidentă ca în Oltenia, unde a înflorit o remarcabilă artă a lemnului.

Prelucrarea artistică a lemnului s-a practicat în Oltenia timp de secole ca o îndeletnicire casnică și ca meșteșug specializat atît în cadrul gospodăriei țărănești cît și în cadrul domenial.

În cercetarea meșteșugului prelucrării artistice a lemnului în Oltenia, surprinderea elementului tradițional, a caracteristicilor proprii, constituie o dificultate importantă. Faptul că locuința, uneltele de muncă, obiectele de uz casnic, confecționate din lemn, material perisabil, n-au rezistat vicisitudinilor vremii, a făcut imposibilă urmărirea evoluției meșteșugului pe o perioadă foarte îndelungată.

Situația se prezintă în același fel în toată țara și în toată Europa, unde constatăm, că cele mai vechi monumente de artă populară datează din ultimii ani ai veacului al XVI-lea sau prima jumătate a veacului al XVII-lea. În Bretagne, obiectele anterioare veacului al XVII-lea sînt rarisime, iar în Spania, Italia, Germania și Austria cele mai multe provin din veacul al XVIII-lea.[1] Moștenirea de artă populară a țărilor nordice sau a lumii din răsăritul Europei oferă aceeași imagine.[2]

[1] F. Krüger, *El mobiliario popolar en les paéses románicos*, Coimbra, 1963.

[2] I. D. Ștefănescu, *Arta veche a Maramureșului*, București, 1968, p, 24.

ZENTREN FÜR DIE KÜNSTLERISCHE VERARBEITUNG VON HOLZ IN OLTENIEN

Georgeta Stoica

Die ausgedehnten Wälder in ganz Oltenien lieferten dessen Bewohnern ein reiches, leicht zu verarbeitendes Rohmaterial zur Herstellung der verschiedensten Gebrauchsgüter: vom Haus als Schutz gegen die Unbilden des Wetters, über Möbel für die Wohnung, bis zu Werkzeug, Hausrat, u. a.

Die langjährige Tradition der Holzverarbeitung zu dauerhaften und schönen Gebrauchsgegenständen führte zu einer gründlichen Kenntnis aller Eigenschaften des Rohstoffs und lehrte, diesen zwecksmäßig und sparsam nach allen sich bietenden Möglichkeiten auszunützen. Die Verbindung des Schönen mit dem Nützlichen durch das schöpferische Talent des rumänischen Volkes, die übrigens auch für andere Gebiete der Volkskunst kennzeichnend ist, zeigt sich vielleicht nirgends so deutlich wie in Oltenien, wo die Holzschnitzkunst eine bemerkenswerte Vollendung erreichte.

Seit Jahrhunderten wurde hier diese Kunst im Hause und als spezialisiertes Handwerk ausgeübt, sowohl im Rahmen der bäuerlichen Wirtschaft als auch der Domänen.

Wenn man die Holzschnitzkunst in Oltenien erforscht, ist es sehr schwierig, das traditionelle Element, die charakteristischen Merkmale hervorzuheben. Die aus Holz gebaute Wohnung, die hölzernen Werkzeuge und Haushaltsgeräte konnten, durch die begrenzte Haltbarkeit des Werkstoffes, nicht lange Zeit erhalten bleiben, so daß es unmöglich ist, die Entwicklung dieses Handwerks über eine sehr lange Zeitspanne zu verfolgen.

Ebenso ist es im ganzen Land und in ganz Europa, man konnte feststellen, daß die ältesten Monumente der Volkskunst aus den letzten Jahren des 16. oder aus der ersten Hälfte des 17. Jahrhunderts stammen. In der Bretagne sind Gegenstände, die vor dem 17. Jahrhundert entstanden, äußerst selten, und in Spanien, Italien, Deutschland und Österreich stammen die meisten aus dem 18. Jahrhundert.[1] Das Volkskunsterbe in den nordischen Ländern und im Osten Europas bietet das gleiche Bild.[2]

[1] F. Krüger, *El mobiliario popolar en les paéses románicos*, Coimbra 1963.

[2] I. D. Ștefănescu, *Arta veche a Maramureșului*, Bukarest, 1968, S. 24

www.muzeulastra.com / www.cimec.ro

Lipsa unui material foarte vechi, care să facă posibilă cercetarea meșteșugului artistic al lemnului, ne-a determinat să luăm ca bază de studiu secolul al XIX-lea, evident ținînd seama în același timp, de documentele existente, de puținele mărturii mai vechi cu privire la dezvoltarea meșteșugului.

Observînd pe o perioadă de circa 150 de ani obiectele din lemn lucrate artistic în Oltenia, constatăm condiționarea lor de mediul natural, de ocupații, de stadiul dezvoltării tehnicii la un moment dat, de schimburile culturale.

Căutînd să desprindem din multitudinea datelor obținute pe teren, caracterele specifice artei lemnului în această parte a țării, constatăm pentru perioade mai îndepărtate o mare unitate, manifestată prin prezența unor elemente componente în tot spațiul românesc; pe baza acestui fond s-a cristalizat ca urmare a condițiilor social-economice și istorice specifice, a orientării schimburilor culturale în anumite direcții, stilul specific Olteniei.

În afara acestor factori, asupra moștenirii străvechi în prelucrarea lemnului intervin și alte elemente. Astfel nu pot fi omise legăturile cu mînăstirile și curțile boierești, care ofereau meșteșugarilor elemente noi, de ordin practic și estetic. Un rol de seamă l-au avut de asemenea tîrgurile anuale la care se aduna țărănimea din sate de la mari depărtări, intrînd în contact cu meșteșugari și negustori care vehiculau tot felul de mărfuri. Elemente decorative și forme noi, văzute cu aceste ocazii, erau prelucrate apoi conform cerințelor și gustului țărănimii[3] din Oltenia. Pe aceste căi, în obiectele create de meșteșugarii din Oltenia intervin treptat elemente noi, care indică schimbări în tehnicile tradiționale de prelucrare și, mai ales, modificări ale concepției estetice, ca urmare a faptului că anumite scheme decorative se cristalizează în anumite forme determinate.

Meșteșugarii din Oltenia și-au îndreptat atenția asupra multor categorii de construcții și obiecte din lemn.

Alături de excepționalele realizări în domeniul arhitecturii — case, stîlpi, fruntare, balustrade, porți, troițe, bine cunoscute și cercetate de numeroși specialiști[4], se detașează în complexul creației olteneşti în lemn și alte categorii de obiecte, mai

[3] I. D. Ștefănescu, *ibidem*,

[4] T. Papahagi, *Images d'ethnographie roumaine*, Buc., 1928 G. Ionescu, *Arhitectura populară românească*, București, 1957. Gh. Focșa, *Elemente decorative în arhitectura populară din zona Jiului de Sus*, S.C.I.A., 3—4, 1954, p. 25—48.

Das Fehlen sehr alten Materials, auf Grund dessen die Erforschung der Holzverarbeitung möglich wäre, hat uns veranlaßt, als Ausgangspunkt für unsere Untersuchungen das 19. Jahrhundert zu wählen, wobei wir selbstverständlich die vorhandenen Urkunden, die wenigen noch älteren Zeugen der Entwicklung dieses Handwerks, berücksichtigen.

Eine Untersuchung der Holzgegenstände, die die oltenische Volkskunst in ungefähr 150 Jahren geschaffen hat, zeigt, daß sie von der natürlichen Umgebung bedingt wurden, von der Beschäftigung der Bewohner, dem Entwicklungstand der Technik zu dem betreffenden Zeitpunkt, vom kulturellen Austausch.

Beim Versuch, aus der Vielzahl der im Gelände gesammelten Daten die Eigenart der Holzschnitzkunst dieses Landesteils herauszuarbeiten, entdeckt man für die länger zurückliegenden Zeiträume eine große Einheitlichkeit, die durch das Vorhandensein einiger im gesamten rumänischen Raum vorfindlicher Elemente zum Ausdruck kommt; auf dieser Grundlage enstand, infolge der spezifischen sozial-ökonomischen und geschichtlichen Gegebenheiten sowie der kulturellen Beziehungen in bestimmten Richtungen, der für Oltenien eigentümliche Stil.

Außer diesen Faktoren beeinflussen auch andere Elemente das uralte Erbe der Holzschnitzkunst. Die Beziehungen zu den Klöstern und Bojarenhöfen dürfen nicht übersehen werden, wo die Handwerker neue praktische und ästhetische Elemente kennenlernten. Eine wichtige Rolle spielten auch die Jahrmärkte, bei denen die Bauern aus weit entfernten Dörfern zusammentrafen und mit Handwerkern und Händlern in Berührung kamen, die mit sich die verschiedensten Waren brachten. Neue Formen und dekorative Elemente, die sie bei diesen Gelegenheiten sahen, wurden dann, den Bedürfnissen und dem Geschmack der oltenischen Bauern[3] entsprechend, verarbeitet. Auf diese Art wurden die Erzeugnisse der oltenischen Handwerker allmählich durch neue Elemente bereichert, was Fortschritte in der traditionellen Verarbeitungstechnik und vor allem Veränderungen der ästhetischen Auffassungen bedeutete, weil gewisse dekorative Schemen ganz bestimmte Formen annahmen.

Die Handwerker in Oltenien richteten ihr Interesse auf die verschiedenartigsten hölzernen Bauelemente und Gegenstände aus.

Neben außergewöhnlichen Arbeiten auf dem Gebiet der Architektur — Häuser, Säulen, Giebel, Geländer, Tore, Marterl —, die wohlbekannt sind und von zahlreichen Fachleuten[4] untersucht wurden, gibt es in der Vielfalt der oltenischen Holzschnitzkunst auch andere Arten von Gegenstän-

[3] I. D. Ștefănescu, *ibidem*.

[4] T. Papahagi, *Images d'ethnographie roumaine*, Bukarest, 1928; G. Ionescu, *Arhitectura populară românească*. Bukarest, 1957; Gh. Focșa, *Elemente decorative în arhitectura populară din zona Jiului de Sus*, S.C.I.A., 3—4, 1954, S. 25—48.

www.muzeulastra.com / www.cimec.ro

puțin cercetate[5] și anume mobilierul și obiectele de uz gospodăresc, asupra cărora ne vom opri în cele ce urmează.

Bogăția materialelor din aceste categorii, aflate în muzee și pe teren, foarte unitare din punct de vedere al formei și tehnicii de lucru, dar diferențiate din punct de vedere decorativ, provenite din Oltenia, pun de la început două probleme importante: satele de origine ale acestor obiecte și căile de răspîndire.

Pe baza cercetărilor întreprinse în Oltenia, cu precădere în zona subcarpatică, respectiv Mehedinți, Gorj și Vîlcea, s-a ajuns la o concluzie clară.

Se poate preciza astfel că obiectele la care ne referim au fost confecționate vreme îndelungată, cu mijloace mai rudimentare, în cadrul economiei autarhice țărănești. Întîlnim și astăzi în unele cătune din Mehedinți piese de mobilier și obiecte de uz lucrate în gospodărie.

Pe măsură ce diviziunea muncii și specializarea în cadrul economiei rurale s-a accentuat, aceste produse s-au executat numai cu rare excepții în gospodărie, majoritatea fiind realizate în cadrul meșteșugului specializat.

Au fost cercetate 24 de centre specializate în confecționarea mobilierului[6] și a obiectelor de uz gospodăresc, formate din așezări ale „rudarilor" de munte sau „băieșilor".

Așezările sînt grupate la poalele pădurii, pe văile apelor Luncavăț, Gilort, Galbenul, Valea Verde, Olt, Jiu sau în apropierea Dunării, fiind legate de existența materiei prime necesare practicării meșteșugului în tot timpul anului. O caracteristică a centrelor specializate în confecționarea mobilierului o constituie legătura strînsă cu așezările ungurenești, ceea ce pledează pentru originea transilvană a multor meșteșugari, întocmai ca și în Muscel.[7]

Din punct de vedere geografic centrele specializate în confecționarea mobilierului se grupează în trei zone bine distincte, corespunzătoare județelor Vîlcea, Gorj și Mehedinți.

Prima zonă foarte bine reprezentată, atît sub aspect numeric cît și al valorii pieselor specifice, o constituie satele din județul Vîlcea: Brezoi, Călimănești, Poiana, Blidari, Bistrița, Vaideeni, Urșani, Horezu-Romanii de Sus, Slătioara-Cerna, Sirineasa, Frînceşti.

A doua zonă grupează șapte sate în județul Gorj: Polovragi, Novaci, Baia de Fier, Suseni, Runcu, Sămănești, Albeni, Telești-Buduhala.

Zona a treia, mai puțin reprezentativă, circumscrisă în granițele județului Mehedinți, cuprinde satele Cloșani, Motru-Sec, Baia de Aramă, Izverna și Hinova.

[5] G. Oprescu, *L'art du paysan roumain*, Buc. 1937; N. Iorga *L'art populaire en Roumanie*, Paris, 1922; Gh. Focșa, *Elemente decorative la bordeiele din sudul reg. Craiova*, București, 1957; B. Zderciuc, G. Stoica, *Crestături în lemn în arta populară românească*, București 1967.

[6] Stoica, *Centre specializate în confecționarea mobilierului în Oltenia*, S.C.I.A., Tom. 15, nr. 2, București, 1969, p. 233.

[7] I. Chelcea. *Les „rudari" de Muscel*, București, 1943.

den, die weniger behandelt worden sind[5], und zwar Möbel und Hausrat, mit denen wir uns im folgenden beschäftigen wollen.

Die zahlreichen oltenischen Gegestände dieser Art, die sich in Museen oder auch im Gelände befinden und nach Form und Arbeitstechnik sehr einheitlich, in den Verzierungen aber unterschiedlich sind, werfen zunächst zwei wichtige Fragen auf: aus welchen Dörfern stammen sie und auf welchem Weg wurden sie verbreitet?

Die Forschungen in Oltenien, besonders im subkarpatischen Gebiet, bzw. in Mehedinți, Gorj und Vîlcea, führten zu einem eindeutigen Schluß. Man kann feststellen, daß die Gegenstände, auf die wir uns beziehen, lange Zeit hindurch mit ziemlich rudimentären Mitteln im Rahmen der autarken Bauernwirtschaft hergestellt wurden. Auch heute findet man in einigen Weilern von Mehedinți noch im Haus hergestellte Möbelstücke und Geräte.

Mit dem Fortschreiten der Arbeitnteilung und der Spezialisierung im Rahmen der dörflichen Wirtschaft wurden diese Erzeugnisse nur noch ausnahmsweise im Haushalt, hauptsächlich aber durch spezialisierte Handwerker hergestellt.

Unsere Forschungen erfaßten 24 in der Herstellung von Möbeln[6] und Haushaltsgeräten spezialisierte Zentren, die Niederlassungen sogenannter „rudari" (Holzschnitzer) oder „băieși" in den Bergen.

Solche Siedlungen befinden sich am Waldrand, in den Tälern des Luncavăț, Gilort, Galbenul, Valea Verde, Alt, Schil oder in der Nähe der Donau und sind an das Vorhandensein des Rohstoffes gebunden, der zur Ausübung des Handwerkes im Laufe des ganzen Jahres erforderlich ist. Eine Eigentümlichkeit der auf Möbelerzeugung spezialisierten Zentren ist ihre enge Beziehung zu Niederlassungen von sog. „Ungureni", Olteniern transsilvanischer Herkunft, was genau wie in Muscel für die transsilvanische Herkunft vieler Handwerker spricht.[7]

Geographisch gesehen liegen die auf Möbelherstellung spezialisierten Zentren in drei deutlich voneinander getrennten Gebieten, die den Kreisen Vîlcea, Gorj und Mehedinți entsprechen.

Das erste Gebiet, das zahlenmäßig und dem Wert der erzeugten Stücke nach bedeutend ist, umfaßt folgende Dörfer des Kreises Vîlcea: Brezoi, Călimănești, Poiana, Blidari, Bistrița, Vaideeni, Urșani, Horezu-Romanii de Sus, Slătioara-Cerna, Sirineasa, Frînceşti.

Im zweiten Gebiet liegen sieben Dörfer des Kreises Gorj: Polovragi, Novaci, Baia de Fier, Suseni, Runcu, Sămănești, Albeni, Telești-Buduhala.

Das dritte, weniger repräsentative Gebiet befindet sich innerhalb des Kreises Mehedinți und umfaßt die Dörfer: Cloșani, Motru-Sec, Baia de Aramă, Izverna und Hinova.

[5] G. Oprescu, *L'art du paysan roumain*, Bukarest, 1937; N. Iorga *L'art populaire en Roumanie*, Paris, 1922; Gh. Focșa, *Elemente decorative la bordeiele din sudul reg. Craiova*, Bukarest, 1957; B. Zderciuc, G. Stoica, *Crestături în lemn în arta populară românească*, Bukarest, 1967.

[6] G. Stoica, *Centre specializate în confecționarea mobilierului în Oltenia*, S.C.I.A., Tom 15, Nr. 2, Bukarest, 1969, S. 233.

[7] I. Chelcea, *Les „rudari" de Muscel*, Bukarest, 1943.

www.muzeulastra.com / www.cimec.ro

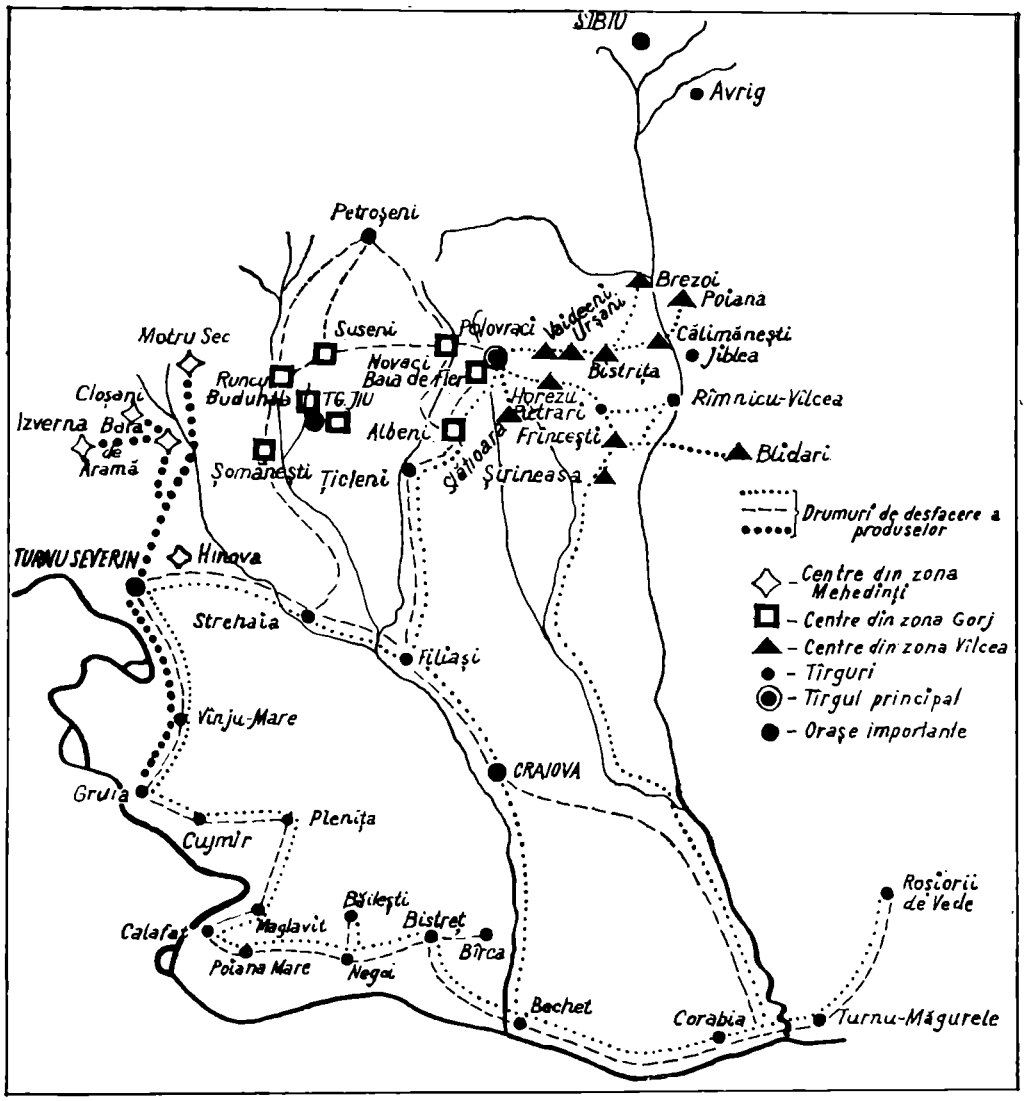

HARTA I. Centre de prelucrare artistică a lemnului: tîrguri, drumuri pentru desfacerea produselor.

KARTE I. Zentren der künstlerischen Holzverarbeitung: Märkte, Handelswege zum Verkauf der Erzeugnisse.

Din simpla enumerare a centrelor, se vede că în Vîlcea s-au dezvoltat cele mai multe dintre ele. Aici se constată şi păstrarea mai pregnantă a tradiţiei, datorită faptului că în multe sate se lucrează încă intens. Urmează în ordinea numărului de centre şi al păstrării tradiţiei, Gorjul, ultimul loc fiind rezervat Mehedinţiului, în centrele căruia se manifestă un total regres.

Încercînd să urmărim modul în care s-a dezvoltat meşteşugul prelucrării artistice în cele trei grupe de sate constatăm că la începutul secolului al XIX-lea ne sînt semnalate mai puţine centre în comparaţie cu cele care lucrau la începutul secolului al XX-lea. Aceste aşezări, formate din minimum 30—40 de familii, produceau intens toate categoriile de obiecte necesare satelor din apropiere. Pe măsura dezvoltării lor, a început să se pună problema desfacerii produselor care deveniseră prea numeroase. Ca o consecinţă firească a acestui fenomen au luat naştere, prin iradiere, noi centre, uneori aşezate la mare depărtare de locurile

Schon die Aufzählung dieser Ortschaften zeigt, daß sich die meisten im Gebiet von Vîlcea entwickelt haben. Da hier noch in vielen Dörfern intensiv gearbeitet wird, ist auch die Tradition besser ausgeprägt. Nach der Anzahl der Zentren und der Pflege der Tradition folgt Gorj und an letzter Stelle steht Mehedinţi, in dessen Zentren ein allgemeiner Rückgang zu bemerken ist.

Versucht man zu verfolgen, wie sich dieses Handwerk in diesen drei Gruppen von Dörfern entwickelt hat, so stellt man fest, daß am Anfang des 15. Jahrhunderts weniger Zentren vermerkt sind als zu Beginn des 20. Jahrhunderts. In diesen Ortschaften, die wenigstens 30—40 Familien zählten, wurde intensiv gearbeitet, um für die in der Nähe gelegenen Dörfer alle Arten von Gebrauchsgegenständen zu erzeugen. Sie entwickelten sich weiter, und es ergab sich das Problem, den Überschuß zu verkaufen. Eine natürliche Folge davon war, daß durch Ausstrahlung neue Zentren entstanden, manchmal sehr weit von den ursprüglichen ent-

www.muzeulastra.com / www.cimec.ro

de baştină. Formarea noilor aşezări, compuse dintr-un număr restrîns de familii, la început trei-patru, stabilite uneori în cartierele rudarilor „de ţară", ca urmare a căsătoriilor contractate, se reflectă şi în calitatea tehnică şi artistică a produselor. Cu cît aşezarea este mai periferică şi păstrează mai puţin legătura cu centrul din care a luat naştere, cu atît produsele sînt mai îndepărtate ca formă şi decor de centrul respectiv.

De fapt centrele meşteşugăreşti de prelucrare artistică a lemnului nu formează decît în unele cazuri sate de sine stătătoare, ca de exemplu Romani şi Poiana-Vîlcea, Buduhala-Gorj sau Hinova-Mehedinţi. Majoritatea sînt formate din grupări aşezate la marginea satelor sau la mică distanţă, circa 1—3 km de acestea. Ele sînt formate în medie din 10—20 de familii. Centrele de sine stătătoare, foarte puternice, ca de pildă Romanii de Sus-Horezu, sînt formate din 40—50 de familii cu 300—400 de suflete.

Aşezările rudarilor specializaţi în prelucrarea lemnului pentru categoriile amintite constituie unităţi aparte. Ocupaţia principală pentru toţi membrii familiei este prelucrarea lemnului. Diviziunea socială a muncii se face pe categorii de lucrări, după gradul de efort pe care-l solicită. Astfel procurarea şi pregătirea materialului, în general lucrările mai grele, sînt executate de bărbaţi. Femeile lucrează la confecţionarea fuselor, împletitul coşurilor şi decorarea prin colorare a pieselor de mobilier şi a lingurilor. La desfacerea produselor mari, a pieselor de mobilier în special, participă aproape în exclusivitate bărbaţii, care merg pînă la mari depărtări. Lingurile şi fusele, precum şi coşurile sînt vîndute adesea şi de femei prin tîrgurile din apropierea satelor.

Materia primă

O analiză a materialelor folosite pentru confecţionarea mobilierului duce la concluzia că acestea se procurau din pădurile învecinate. Esenţa lemnoasă cea mai folosită a fost fagul (Fagus silvestris), dar întîlnim la unele piese mai vechi stejarul (quercus sp.) şi frasinul (fraxinus sp.).

La obiectele de uz casnic, copăi, sucale, fuse, linguri se întrebuinţează cel mai frecvent lemnul de plop (populus sp.), de salcie (salix sp.) şi de paltin (acer pseudo-platanus sp.). Cele mai frumoase linguri se confecţionau în trecut din lemn de prun (prunus sp.) sau de cireş (cerasus sp.), esenţe mai rezistente avînd şi o culoare deosebită. Am întîlnit în Gorj şi cîteva linguri a căror vechime depăşea 100 de ani, confecţionate din lemn de tisă (takus baccata).

Materialul necesar se procura în timpul iernii, cînd lemnul este mai sărac în sevă şi poate fi lăsat să se usuce în voie, pînă în primăvară, sezon în care meşterii lucrau foarte activ. Cantităţile apreciabile de materie primă necesară exercitării meşteşugului au constituit totdeauna o problemă, aşa

fernt. Die neuen Niederlassungen zählten nur wenige Familien, zunächst 3—4, die manchmal infolge von Eheschließungen in den Vierteln der „rudari de ţară" (vom Lande) wohnten; die technischen und künstlerischen Qualitäten ihrer Erzeugnisse widerspiegeln diese Umstände. Je abgelegener diese neue Niederlassung ist und je schwächer ihre Beziehungen zu dem Zentrum, aus welchem sie hervorging, umso mehr unterscheiden sich ihre Erzeugnisse in Form und Verzierungen von denen des betreffenden Zentrums.

Eigentlich bilden diese Handwerkszentren nur in einigen Fällen selbständige Dörfer, wie zum Beispiel Romani und Poiana-Vîlcea, Buduhala-Gorj oder Hinova-Mehedinţi. Die meisten befinden sich an Dorfrändern oder in der Nähe der Dörfer, in etwa 1—3 km Entfernung. Ihre durchschnittliche Größe ist 10—20 Familien. Die selbständigen, sehr starken Zentren, wie beispielsweise Romanii de Sus-Horezu, zählen 40—50 Familien mit 300—400 Seelen.

Die Niederlassungen der „rudari" haben ihren eigenen Charakter. Die Hauptbeschäftigung aller Familienmitglieder ist die Holzverarbeitung. Die soziale Arbeitsteilung geschieht nach der Mühe, die für die verschiedenen Arbeiten erforderlich ist. Die Beschaffung und Vorbereitung des Rohstoffes und im allgemeinen die schwereren Arbeiten werden von den Männern verrichtet. Die Arbeit der Frauen ist die Fertigung der Spindeln, das Korbflechten und das Bemalen der Möbelstücke und der Löffel. Der Verkauf der größeren Stücke, insbesondere der Möbelstücke, ist fast ausschließlich Sache der Männer, die damit weit herumkommen. Löffel, Spindeln und Körbe werden oftmals auch von den Frauen auf den Märkten in der Nähe der Dörfer feilgeboten.

Der Rohstoff

Eine Untersuchung der Rohstoffe zur Herstellung der Möbel führt zu dem Schluß, daß diese aus den benachbarten Wäldern beschafft wurden. Am meisten wurde die Buche (Fagus silvestris) verwendet, doch findet man bei einigen älteren Stükken auch das Holz der Eiche (Quercus sp.) und der Esche (Fraxinus sp.).

Für Haushaltsgeräte, wie Backtröge, Spinnräder, Spindeln, Löffel wird am häufigsten das Holz der Pappel (Populus sp.), der Weide (Salix sp.) und des Ahorns (Acer pseudo-platanus sp.) verwendet. Die schönsten Löffel wurden früher aus dem Holz des Pflaumenbaumes (Prunus sp.) oder des Kirschbaumes (Cerasus sp.) hergestellt, da es fester ist und eine besondere Färbung hat. In Gorj haben wir auch einige über 100 Jahre alte Löffel gefunden, die aus Eibenholz (Takus baccata) gefertigt werden.

Der erforderliche Rohstoff wurde im Winter beschafft, wenn das Holz weniger saftig ist und nach Belieben zum Trocknen liegen kann bis zum Frühjahr, da die Meister besonders fleißig waren. Die Beschaffung der beträchtlichen, zur Ausübung des Handwerks notwendigen Menge Rohmaterial war immer ein Problem, wie auch aus einem Dezember 1837 datierten Dokument hervorgeht, in dem mehrere Hörige des Staates sich beim Departament des Inneren über die Unterdrückungen be-

www.muzeulastra.com / www.cimec.ro

cum reiese și dintr-un document datat decembrie 1837, prin care mai mulți robi ai statului se plîng Departamentului dinlăuntru de împilările pe care le suferă pentru lemnul de rudărie tocmit de la Serdarul Gh. Velescu. Acesta „i-a pus în fiară", iar ei au trebuit să-și vîndă boii ca să-i plătească banii pe nedrept ceruți și „au ajuns muritori de foame".[8] Din această cauză rudarii preferau să se așeze pe lîngă satele de moșneni cu care ajungeau mai repede la învoială în ceea ce privește tăierea lemnului din pădure.

Tehnica de prelucrare a lemnului

Prelucrarea începea în pădure odată cu doborîrea copacilor selectați, în funcție de categoriile de obiecte pentru care trebuiau să servească ca materie primă.

Tehnica de lucru și uneltele de muncă din Oltenia sînt asemănătoare cu cele folosite și în alte centre din țară.[9] Se alege de obicei un copac cît mai drept cu putință, care să fie fără noduri și neatacat de ciuperci sau insecte. Trunchiul se taie la o înălțime de circa 30 cm de la nivelul solului. Uneltele folosite sînt securea, toporul și mai rar fierăstrăul. Tăierea de la baza copacului se face în așa fel încît trunchiul să cadă către un luminiș, pentru a nu se crăpa și diminua în acest fel posibilitățile de prelucrare. Odată doborît, copacul se curăță complet de crengi cu securea, apoi se secționează în bucăți de dimensiuni diferite, între 0,40 și 1,30 m lungime. După tăierea copacului urma prelucrarea fiecărei secțiuni în parte. Cu ajutorul toporului, al maiului și al penelor de lemn, fiecare fragment se despica pe lungime în patru bucăți — denumite „lobdele", „lozbele" — scîndurile componente ale lăzilor, picioarele, capetele etc. Întreaga muncă se executa cu securea, direct în pădure, pe lemnul verde care se poate lucra mai ușor.

În epocile de înflorire ale meșteșugului, cînd se lucra o mare cantitate de lemn, transportul materialului din pădure pînă acasă se făcea cu carele. Odată cu intrarea meșteșugului în declin, s-au schimbat și mijloacele de transport. „Lobdele" se leagă cu funia în „crosnii" nu prea mari și se poartă în spate pînă acasă. Din această cauză, meșterii caută să-și procure materialele necesare din pădurile cele mai apropiate sau chiar din sat, lucrînd cu materialul clientului.

Pentru obținerea unor piese de mobilier de calitate, materialele aduse acasă erau așezate în pod să se usuce, timp de un an, adică pînă la iarna următoare. Aceasta presupunea însă un stoc permanent de lemn uscat pentru ca procesul de muncă să nu fie stînjenit de lipsa materialelor. Din cauză că meșterii nu au avut totdeauna posibilitatea să-și creeze asemenea rezerve, se recurgea uneori la uscarea rapidă la soare, care durează 2—3 săptămîni. În prezent, în centrele din Oltenia, lemnul

[8] I. Cojocaru, *Documente privitoare la economia Țării Românești*, 1800—1850, București, 1958, II, doc. 526.

[9] K. Kós, *Mobile cioplite din zona Lăpuș*, în Anuarul Muzeului etnografic al Transilvaniei pe anii 1962—1963, Cluj, 1966, p. 179—224.

klagen, die sie durch den Serdar Gh. Velescu zu erleiden hatten, um Schnitzholz zu erhalten. Dieser „hat sie in Eisen gelegt", und sie mußten ihre Ochsen verkaufen, um ihm das unrechtmäßig geforderte Geld geben zu können, so daß sie „Hungerleider wurden". Aus diesem Grund zogen die „rudari" es vor, sich in die Nähe der Dörfer von Freibauern niederzulassen, mit denen sie über das Schlagen des Holzes im Wald leichter einig wurden.

Die Technik der Holzverarbeitung

Die Verarbeitung begann im Wald mit dem Fällen der Bäume, die je nach der Art der zu erzeugenden Gegenstände ausgewählt wurden.

Die Arbeitstechnik und die in Oltenien verwendeten Werkzeuge sind denen ähnlich, die auch in anderen Gebieten des Landes verwendet werden.[9] Man wählt gewöhnlich einen möglichst geraden Baum aus, der knorrenfrei und nicht von Pilzen oder Insekten angegriffen sein soll. Der Stamm wird ungefähr 30 cm über dem Boden abgetrennt. Als Werkzeug werden Beil und Axt verwendet, seltener die Säge. Der Baumstamm wird so gefällt, daß er auf eine Lichtung fällt, um nicht zu bersten und dadurch die Möglichkeit der Verarbeitung zu verringern. Nach dem Fällen wird der Baum mit dem Beil vollständig von den Ästen gesäubert und dann in verschieden große Stücke zerschnitten, die zwischen 0,40 und 1,30 m lang sind. Darauf folgt die Bearbeitung jedes einzelnen Stückes. Mit Hilfe der Axt, eines Schlegels und mehrerer Holzkeile wird jedes Stück der Länge nach in vier Teile „lobde", lozbe" genannt — gespalten, aus denen Bretter für Truhen, Beine, Kopfstücke, usw. entstehen. Alle diese Arbeiten wurden mit dem Beil schon im Wald ausgeführt, solange das Holz grün ist und leichter bearbeitet werden kann.

Während der Blütezeit des Handwerkes, als große Mengen Holz verarbeitet wurden, fuhr man das Rohmaterial aus dem Wald mit Wagen nach Hause. Mit dem Rückgang des Handwerkes wurden auch andere Transportmittel verwendet. Die Scheite werden mit einem Seil zu nicht zu großen Stößen gebunden und auf dem Rücken nach Hause gebracht. Aus diesem Grund trachten die Handwerkermeister, sich das Holz aus den nächstgelegenen Wäldern oder dann aus dem Dorf selbst zu beschaffen, indem sie mit dem Material des Kunden arbeiten.

Um Möbelstücke guter Qualität zu erhalten, wurde früher das Holz für ein Jahr auf den Dachboden zum Trocknen gelegt, also bis zum nächsten Winter. Das setzte aber einen ständigen Vorrat an trokkenem Holz voraus, damit der Arbeitsprozeß nicht durch Mangel an Material gehemmt werde. Da die Handwerkermeister nicht immer die Möglichkeit hatten, sich solche Vorräte anzulegen, behalf man sich manchmal mit schnellem Trocknen an der

[8] I. Cojocaru, *Documente privitoare la economia Țării Românești*, 1800—1850, Bukarest, 1958, II, Doc. 526.

[9] K. Kós, *Mobile cioplite din zona Lăpuș*, in Anuarul Muzeului tenografic al Transilvaniei pe anii 1962—1963, Cluj, 1966, S. 179—224.

www.muzeulastra.com / www.cimec.ro

Fig. 1. Meșter pregătind scîndurile pentru o ladă de zestre; executarea „scobului cu horjul".

Abb. 1. Ein Meister bearbeitet die Bretter für eine Mitgifttruhe; das Schneiden der Nut mit dem Falzeisen (horj).

se usucă chiar direct pe sobă, în cazul în care meșterul primește comenzi urgente în timpul iernii.

Piesele de mobilier confecționate din lemn uscat în mod forțat nu sînt tot atît de rezistente și se deformează, deoarece materialul lucrează în timp, se strîmbă și crapă.

Materialul lemnos necesar confecționării lingurilor și „postavelor" se folosește de preferință mai verde, deoarece se prelucrează mai ușor. Rudarii care se ocupă numai cu producerea obiectelor de uz gospodăresc aduc acasă cantități mai mici de lemn, pe care-l prelucrează imediat.

Finisarea materialului adus din pădure se face în curte ori sub un șopron acoperit. Lobdele se cioplesc cu securea mai întîi în lungime, apoi cu

Sonne, was 2—3 Wochen dauert. Gegenwärtig wird in den oltenischen Werkstätten das Holz sogar unmittelbar auf dem Ofen getrocknet, wenn der Meister im Winter dringende Aufträge erhält.

Die Möbelstücke, die aus rasch getrocknetem Holz gefertigt sind, haben weniger Festigkeit und ändern ihre Form, weil das Material im Laufe der Zeit arbeitet, sich krümmt und Risse bekommt.

Für die Fertigung der Löffel und Tröge wird bevorzugt etwas grüneres Holz verwendet, weil es leichter zu bearbeiten ist. Die „rudari", die sich nur mit der Herstellung von Hausrat abgeben, bringen weniger Holz ins Haus und verarbeiten es sofort.

www.muzeulastra.com / www.cimec.ro

barda pe lățime pentru a se da forma necesară. Pentru obținerea unei suprafețe netede, necesare ornamentării, lobdele se „dau la cuțitoaie" întocmai ca șindrila. În cîteva centre din Vîlcea, unde mobilierul s-a lucrat mai cu îngrijire — ex. Romani și Poiana — scîndurile destinate ornamentării erau netezite și cu rîndeaua. În trecut însă rîndeaua s-a folosit foarte rar. Fiecare scîndură era ascuțită cu cuțitoaia pe o latură iar pe cealaltă i se făcea cu horjul, un „scob" îngust (*fig. 1*), deoarece la montat ele sînt fixate una într-alta.

Picioarele lăzilor se ciopleau din lemn drept, fără noduri, pentru a avea o rezistență mai mare și să permită horjirea, operație prin care, cu ajutorul horjului mare, se executau de-a lungul piciorului două „scoburi" — șanțuri — pentru fixarea scîndurilor. Horjul este compus dintr-o bară de oțel, lungă de circa 30—40 cm, cu capetele ușor lățite și muchia tăioasă întoarsă, fixată pe un mîner de lemn așezat perpendicular, lung de 15—20 cm. El servește aît pentru realizarea „șanțurilor" cît și în procesul ornamentării.

Capetele capacelor se execută cu barda. Cele mai răspîndite au forme drepte. În centrele din Vîlcea s-au executat în secolul trecut și capace în „două ape" pentru care capetele erau ușor curbate pe ambele laturi.

Pentru fundul lăzilor sau dulapurilor și fața mesei se pregăteau în trecut fie scînduri, fie un blat întreg din stejar. Acum se folosește și fagul pentru executarea acestor piese, dar se croiesc puțin mai groase, adică de circa 4—5 cm.

Pentru montare se pregătesc de asemenea două stinghii de lățimea lăzilor sau dulapurilor în care urmează să se fixeze în același sistem — „nut și feder" — ca și scîndurile pereților laterali.

După pregătirea pieselor componente urmează asamblarea lor. Se așează mai întîi picioarele la distanța cerută de lungimea scîndurilor. Primul rînd de scînduri se fixează — la partea de jos a lăzii — prin cuie de lemn. Următoarele sînt rînduite una într-alta pînă sus. Scîndurile de la fundul lăzilor și dulapurilor se montează în cele două stinghii și prin cuie de lemn. Capetele lăzilor și piesele în care se fixează ușile dulapurilor au la extremități cîte o gaură executată cu burghiul, pentru „țițînile" cioplite în prelungirea scîndurilor.

Confecționarea mesei-dulap, specifică centrelor din Oltenia este asemănătoare. Fundul și pereții sînt fixați în aceeași tehnică, cu excepția ușilor care au balamale de tipul celor de la capacul „tronurilor" lăzilor de zestre. Blatul mesei se fixează prin două stinghii care împiedică alunecarea lui într-o

Die Endbearbeitung des Materials wird im Hof oder unter einem Wetterdach vorgenommen. Die Stücke werden zuerst mit dem Beil der Länge nach und danach mit dem Schlichtbeil der Breite nach behauen, bis sie die richtige Form haben. Um die Flächen zu glätten, die verziert werden sollen, werden sie mit dem Ziehmesser bearbeitet, genau so wie die Schindeln. In einigen Zentren in Vîlcea, wo die Möbel mit mehr Sorgfalt hergestellt wurden — z.B. in Romani und Poiana — wurden die zu verzierenden Bretter auch durch Hobeln geglättet. Früher wurde der Hobel jedoch sehr selten verwendet. Jedes Brett wurde mit dem Ziehmesser an einer Seite spitzkantig gemacht, und an der anderen Seite schnitt man mit dem Falzeisen (horj) eine enge Rinne (*Abb. 1*), denn beim Zusammenfügen werden die Bretter ineinander befestigt.

Die Füße der Truhen wurden aus geradem, astfreiem Holz gehauen, um fester zu sein und die Bearbeitung mit dem Falzeisen zu erlauben. Mit dem großen Falzeisen wurden längs des Fußes zwei Rinnen oder Nuten zum Einfügen der Bretter eingeschnitten. Das Falzeisen besteht aus einem stählernen Stab, der etwa 30—40 cm lang ist, dessen Enden geringfügig verbreitert und zu einer scharfen Schneide umgebogen sind und der rechtwinklig an einem hölzernen, 15—20 cm langen Handgriff befestigt ist. Er wird sowohl zum Schneiden der „Nuten" als auch beim Verzieren verwendet.

Die Randleisten der Deckel werden mit dem Schlichtbeil bearbeitet. Am häufigsten sind die geraden Randleisten. In den Zentren in Vîlcea wurden im vorigen Jahrhundert auch satteldachartige Deckel (in două ape) gefertigt, deren Randleisten auf beiden Seiten leicht gekrümmt waren.

Böden von Truhen oder Schränken und Tischplatten wurden früher aus Brettern oder aus einem einzigen Blatt Eichenholz gefertigt. Jetzt wird zur Herstellung dieser Teile auch Buchenholz verwendet, sie werden aber etwas dicker zugeschnitten, also etwa 4—5 cm.

Zum Zusammenfügen werden dazu noch zwei Leisten vorbereitet, die der Breite der Truhen oder Schränke entsprechen und in denen die Bretter auf die gleiche Weise — Nut und Feder — wie die der Seitenwände befestigt werden.

Wenn die Teile vorbereitet sind, werden sie zusammengefügt. Zuerst werden die Füße in einer Entfernung aufgestellt, die der Länge der Bretter entspricht. Die erste Reihe Bretter unten an der Truhe wird mit Holznägeln befestigt. Die folgenden Bretterreihen bis hinauf werden ineinander verzahnt. Die Bretter für die Böden der Truhen und Schränke werden durch die beiden Leisten und durch Holznägel zusammengehalten. Die Seiten der Truhen und die Teile der Schränke, an denen die Türen befestigt werden, haben am Rand je eine gebohrte Vertiefung für die „Angeln", die an den Enden der Bretter durch Schnitzen herausgearbeitet werden.

Ähnlich wird der Schranktisch gefertigt, der charakteristisch für die oltenischen Zentren ist. Der Boden und die Wände werden auf die gleiche

www.muzeulastra.com / www.cimec.ro

parte sau în alta, lăsîndu-l liber pentru a putea fi ridicat. Dulapurile-masă, mobilă de factură mai recentă, au blatul fixat prin cuie de fier.

La mese și scaune piesele sînt de asemenea cioplite ca și piesele componente ale lăzilor de zestre. Forma lor depinde de modelul ales.

Construcție asemănătoare cu lăzile de zestre și dulapurile-masă au avut și paturile lucrate de rudari. Piesele componente sînt: 4 picioare și o ramă dreptunghiulară formată din scînduri care sînt introduse în șanțurile horjite ale picioarelor. Scîndurile sînt fixate de picioare și prin cuie de lemn. „Fundul" patului era realizat din scînduri așezate pe lățime, fixate cu capetele pe o stinghie montată pe laturile longitudinale ale ramei.

O altă piesă de mobilier întîlnită în casele vechi din Gorj, a fost cuierul. El se compune dintr-o scîndură de lungimi varabile între 1,50—2 m, așezată orizontal, în care sînt înfipte la distanțe egale cuie de lemn de alun, lungi de circa 0,20 m. Fața scîndurii este de obicei ornamentată. Uneori cuierul are fixată la partea de deasupra o altă scîndură care formează o poliță. Astăzi nu se execută cuiere deoarece nu mai sînt cerute de cumpărători.

Pentru confecționarea postavelor de diferite mărimi se folosește o teslă cu care se ciopleşte toată partea interioară. Rotunjirea colțurilor se făcea cu cuțitoaia.

Pentru linguri lemnul se „ia de patru ori la mînă", în sensul că se pregătește materialul de plop despicîndu-se bucățile în lungime. Fiecare lemn este debarasat de aşchii cu ajutorul securii, bardei și cuțitului de trei ori, pînă cînd capătă forma unei linguri nefinisate. La finisare, căușul se lucrează cu scoaba iar înfloriturile de pe coadă cu cuțitul.

Tehnici de decorare și motive ornamentale

Ornamentarea mobilierului se realizează după încheierea completă a pieselor componente și începe prin colorarea unor părți cu dungi alternate de roșu și verde. Tehnica colorării mobilierului este foarte veche în Oltenia și contribuie la crearea unor efecte artistice deosebite, care rivalizează cu cele din Moldova de Nord și Țara Lăpușului. De altfel folosirea vopselelor naturale, preparate din plante — bozul (Sambacus nigra) pentru roșu și urzica (Urtica dioica) pentru verde — constituie o dovadă a vechimii acestei tehnici de ornamentare a mobilierului din această parte a țării. Ceea ce este supărător și distonant în mobilierul actual, și a dat naștere unor discuții asupra vechimii acestei tehnici în Oltenia, nu sînt culorile în sine ci nuan-

Weise zusammengefügt, nicht aber die Türen. Diese sind mit Türangeln vesehen, ähnlich denen der Deckel von Mitgifttruhen. Die Tischplatte wird durch zwei Leisten gehalten, so daß sie sich nicht seitlich verschieben kann, jedoch frei zu heben ist. Bei den Schranktischen neuerer Herkunft ist die Platte durch eiserne Nägel befestigt.

Die Teile für die Tische und Stühle werden ebenso behauen wie die für die Mitgifttruhen. Ihre Formen sind verschieden, je nach dem Modell.

Ähnlich wie die Mitgifttruhen und Schranktische fertigten die „rudari" auch die Betten. Die Teile eines Bettes sind · 4 Füße und ein rechteckiger Rahmen aus Brettern. Die Füße haben mit dem Falzeisen eingeschnittene Nuten, in die man die Bretter einfügt. Sie werden außerdem auch mit Holznägeln befestigt. Der „Boden" des Bettes bestand aus der Breite nach gelegten Brettern, deren Enden durch an der Längsseite des Rahmens befestigte Leisten getragen wurden.

Ein anderes Möbelstück, das es in alten Häusern in Gorj noch gibt, ist die Wandborte. Sie besteht aus einem waagerecht angebrachten 1,50—2 m langen Brett, in dem in gleichen Abständen etwa 0.20 m lange Haken aus Haselholz befestigt sind. Die Vorderseite des Brettes ist meistens verziert. Manchmal hat die Wandborte oben noch ein zweites Brett, das als Ablage dient. Gegenwärtig werden keine Wandborte erzeugt, weil sie nicht mehr gefragt sind.

Zur Herstellung der Tröge verschiedener Größe dient ein Krummdexel, mit dem die ganze Innenseite behauen wird. Die Ecken werden mit dem Ziehmesser abgerundet.

Zur Löffelherstellung wird das Holz „viermal in die Hand genommen", das heißt, daß die Pappelholzstücke der Länge nach gespalten werden, mit Axt, Breitbeil und Messer wird jedes Stück dreimal bearbeitet, bis es die Form eines Löffels annimmt und frei von Splittern und Spänen ist. Schließlich wird die Laffe mit dem Schabeisen ausgehölt und der Stiel mit dem Messer verziert.

Ziertechniken und -motive

Die Möbel werden verziert, wenn alle Teile vollständig zusammengefügt sind, und man beginnt damit, einige Teile wechselweise mit rot und grün in Streifen zu bemalen. In Oltenien ist die Technik des Möbelmalens sehr alt, sie ergibt ganz besondere künstlerische Effekte und kann es mit der Malerei in der Nordmoldau und der Țara Lăpușului aufnehmen. Die Verwendung der natürlichen aus Pflanzen — Holunder (Sambucus nigra) für rot und Brennessel (Urtica dioica) für grün — gewonnenen Farbstoffe ist übrigens ein Beweis dafür, wie alt diese Technik zur Verzierung der Möbel hier ist. Was an den gegenwärtig erzeugten Möbeln störend und unpassend wirkt und zu Diskussionen über das Alter der Maltechnik in Oltenien Anlaß gegeben hat, sind nicht die alten Farben, sondern die heute verwendeten Farbtöne, denn die natürlichen Farbstoffe wurden in neuerer Zeit durch Anilinfarben ersetzt, und

www.muzeulastra.com / www.cimec.ro

Fig. 2. Folosirea horjului la realizarea ornamentelor.

Abb. 2. Verwendung des Falzeisens zur Ausführung von Verzierungen.

Fig. 3. Mînuirea „țărcălăului" — compasului de lemn.

Abb. 3. Die Handhabung des Holzzirkels, „țărcălău".

Fig. 4. Motive decorative executate cu compasul.

Abb. 4. Mit dem Zirkel ausgeführte Ziermotive.

www.muzeulastra.com / www.cimec.ro

ţele folosite, vopselele naturale fiind înlocuite cu cele bazate pe anilină, roz şi albastru, care se detaşează strident pe fondul lemnului nou.

După vopsire mobilele se „scriu" sau se „horjează" cu flori înlăcrate.

Uneltele folosite pentru realizarea ornamentelor incizate sînt horjul şi capra. Horjul se foloseşte pentru „uluceli" — executarea şanţului de îmbinare a scîndurilor — şi la trasarea liniilor drepte cu mîna liberă (*fig. 2*). Capra este un compas de lemn cu lungimea de circa 36 cm, avînd cele două braţe unite printr-o vergea numită „plimbare" sau „cumpănă". Unul din braţe se termină cu un ac de oţel de 3,50 cm numit „bold", iar celălalt cu o lamă tăioasă la vîrf — „ruja" — asemănătoare cu capetele horjului (*fig. 3*). Capra serveşte la trasarea cercurilor şi semicercurilor caracteristice în special centrelor din zona Vîlcea (*fig. 4*).

Motivele cele mai des folosite pentru decorarea pieselor de mobilier sînt formate din cercuri şi semicercuri, rozete, jocuri de linii drepte, unghiuri haşurate cu denumiri speciale, ce pot fi grupate în mai multe categorii.

1. Motive astrale: soarele, luna sau combinat soarele cu luna, steaua cu cinci „coarne".

2. Motive fitomorfe în care predomină bradul sub formă de crenguţă simplă sau încadrată de diverse forme geometrice şi frunza.

3. Motive zoomorfe: ochiul boului, broasca.

4. Motive geometrice: „roata spiţată", pătrate, unghiuri simple, unghiuri cu haşuri, zigzaguri, linii ondulate etc.

5. Motive antropomorfe în reprezentări stilizate de o forţă plastică excepţională.

În ceea ce priveşte frecvenţa motivelor de mai sus se remarcă ca o caracteristică a centrelor din judeţul Vîlcea — în care tradiţia se păstrează mai bine — folosirea intensă a motivelor astrale şi în general a celor executate cu compasul. Tot aici apar — mai ales la Poiana — reprezentările antropomorfe (*pl. I*). Se observă în acest sens, atît în compunerea ornamentului cît şi în folosirea pe scară largă a motivului astral sub formă de rozetă, similitudini evidente cu centrele din Argeş, Muşcel şi Ploieşti, pînă în valea Slănicului, ceea ce denotă unitatea stilistică pe un teritoriu mai larg. Valoarea decorativă a lăzilor din centrele aflate în zona Vîlcea este superioară celor din zona Gorjului.

Dispoziţia ornamentului executat cu compasul se face pe suprafeţe mari — faţa şi capacul lăzilor, uşile dulapurilor. De obicei decorul se compune din două medalioane centrale cu două, trei cercuri concentrice, dispuse pe partea din faţă a lăzilor, în mijlocul cărora se află o rozetă. De jur împre-

zwar durch rosa und blau, die vom Hintergrund des frischen Holzes grell abstechen.

Nach dem Malen werden die Möbel mit eingeritzten Verzierungen versehen, sie werden „beschrieben".

Die Werkzeuge zur Ausführung der Verzierungen sind Falzeisen und Zirkel (capra). Das Falzeisen dient dazu, Nuten zum Zusammenfügen der Bretter zu schneiden, sowie mit freier Hand gerade Linien zu ziehen (*Abb. 2*). Der Zirkel ist aus Holz, seine Schenkel sind ungefähr 36 cm lang und durch einen Stab verbunden, der „plimbare" oder „cumpănă" genannt wird. Die Spitze des einen Schenkels ist eine 3,50 cm lange Stahlnadel, „bold" genannt, und der zweite Schenkel trägt an der Spitze eine scharfe Klinge, die „ruja", die der Schneide des Falzeisens gleicht (*Abb. 3*). Mit dem Zirkel werden Kreise und Halbkreise gezogen, die vor allem für das Gebiet Vîlcea charakteristisch sind (*Abb. 4*).

Zur Verzierung der Möbel werden am häufigsten Motive verwendet, die aus Kreisen und Halbkreisen, Rosetten, geradlinigen Figuren und schraffierten Winkeln bestehen, ihre besondere Bezeichnungen haben und mehreren Gruppen angehören.

1. Astrale Motive: Sonne, Mond oder beide zusammen, der fünfzackige Stern.

2. Pflanzenmotive, vorwiegend ein einfaches Tannenästchen, das von verschiedenen geometrischen Figuren begleitet sein kann, und ein Blatt.

3. Tiermotive: Ochsenauge, Frosch.

4. Geometrische Motive: „Rad mit Speichen", Quadrate, einfache Winkel, schraffierte Winkel, Zickzacklinien, Wellenlinien, usw.

5. Anthropomorphe Motive mit Stilisierungen, die außergewöhnlich plastisch sind.

Was die Häufigkeit dieser Motive anlangt, so fällt als Eigentümlichkeit der Zentren im Kreis Vîlcea, wo die Tradition besser gepflegt wird, auf, daß die astralen Motive und im allgemeinen die mit dem Zirkel gearbeiteten sehr stark verwendet werden. Ebenfalls hier erscheinen — vor allem in Poiana — die anthropomorphen Darstellungen (*Tafel I*). Diesbezüglich sind, sowohl was die Komposition der Verzierung als auch die häufige Verwendung des astralen Motives als Rosette betrifft, klare Ähnlichkeiten mit den Zentren der Gebiete Argeş, Muscel und Ploieşti bis in das Tal des Slănic zu bemerken und dieses zeugt von einem einheitlichen Stil in einem größeren Gebiet.Die Truhen aus den Zentren des Gebietes Vîlcea haben mehr künstlerischen Wert als die im Gebiet Gorj erzeugten.

Die mit dem Zirkel ausgeführte Verzierung wird auf großen Flächen angeordnet, wie Vorderseite und Deckel der Truhen, Schranktüren. Die Verzierung besteht im allgemeinen aus zwei in der Mitte befindlichen Rundbildern, mit zwei oder drei konzentrischen Kreisen, die auf der Vorderseite der Truhen angeordnet sind und zwischen denen eine Rosette steht. Rings um die Rundbilder erscheinen gewellte Linien, die mit dem Zirkel gezogen werden. Als Ergänzung wird auf den

www.muzeulastra.com / www.cimec.ro

jurul medalioanelor sînt executate linii curbe trase cu compasul. În completare, pe picioare ori pe capetele lăzilor se folosește și un ornament linear mai simplu: bradul sau hașurile duble. Capacul lăzii este decorat cu semicercuri care se întretaie sau chiar cu un joc de linii drepte, asemănător celor de pe picioare și capete.

Lăzile din județul Vîlcea — în special cele cu capac bombat — se disting de celelalte și printr-o linie mai robustă rezultată din folosirea unui material masiv, cît și prin vigoarea inciziilor atît de puternic conturate încît creează jocuri de umbră și lumină de un efect decorativ rar întîlnit la mobilierul popular românesc cu crestături.

În centrele din județul Gorj se observă o înclinație specială pentru folosirea ornamentului geometric (*pl. II*), care au la bază pătratul și unghiul simplu sau cu hașuri, cu mari asemănări în ceea ce privește motivele și compozițiile decorative cu Transilvania în general și cu Hunedoara în special. În compozițiile ornamentale folosite de meșterii din această zonă apar adesea și combinații de motive executate cu compasul și horjul, rozete cu unghiuri hașurate, motive fitomorfe dispuse mai ales pe picioarele și capetele lăzilor. Rareori se întîlnește și motivul antropomorf.

În Mehedinți motivele decorative au fost în trecut extrem de bogate (*pl. III*). În compozițiile ornamentale se îmbină armonios motivele realizate prin linii curbe cu cele realizate prin linii drepte, într-o fantezie care rivalizează cu cele din Țara Lăpușului și Suceava. La exemplare care depășesc o sută de ani se întîlnesc uneori și motive antropomorfe stilizate ingenios, reprezentări de biserici și castele cu totul originale. Centrele din Mehedinți mai recente, formate prin iradieri, se manifestă printr-un total regres în ceea ce privește numărul meșterilor, iar pe de altă parte printr-o scădere a preocupărilor pentru folosirea motivelor și compozițiilor tradiționale. Decorul este format în exclusivitate din combinații de linii drepte-triunghiuri, pătrate sau dreptunghiuri și foarte rar mici steluțe compuse din linii întretăiate. Decorul mobilierului ajunge uneori la o simplificare excesivă de un schematism dus pînă la extrem.

Remarcăm în cadrul decorului realizat pe mobilierul din centrele periferice, unde multe dintre motivele geometrice dispar ori se simplifică prezența continuă a bradului și stelei care apar sub denumirea de „flori înlăcrate" sau „flori scrise".

Circulația motivelor decorative întîlnite pe lăzile de zestre din centrele specializate ale Olteniei este mult mai largă. Motive similare se întîlnesc în Muntenia și Moldova precum și dincolo de Carpați,

Füßen oder den Seitenflächen der Truhen auch ein einfacheres Ornament aus Linien verwendet: die Tanne oder doppelte Schraffierungen. Der Deckel ist mit sich überschneidenden Halbkreisen oder auch mit Figuren aus geraden Linien verziert, ähnlich denen an den Füßen und Seitenflächen.

Die Truhen aus dem Kreis Vîlcea — vor allem die mit gewölbtem Deckel — zeichnen sich gegenüber den anderen durch eine robustere Linie aus, da sie aus massiverem Material gefertigt sind, ebenso wie durch die tief eingeschnittenen Ornamente, die so kräftig umrissen sind, daß sie Licht- und Schattenspiele mit einer dekorativen Wirkung erzeugen, wie sie bei den geschnitzten Möbeln der rumänischen Volkskunst selten ist.

In den Zentren des Kreises Gorj ist eine besondere Neigung zur Verwendung geometrischer Verzierungen zu bemerken (*Tafel II*), deren wichtigste Elemente das Quadrat und das einfache oder schraffierte Dreieck sind und die durch ihre Motive und dekorativen Kompositionen stark denen aus Transsilvanien im allgemeinen und aus der Umgebung von Hunedoara im besonderen ähneln. In den Verzierungen, die die Meister in dieser Gegend verwenden, erscheinen oft auch Kombinationen von Motiven, die mit Zirkel und Falzeisen ausgeführt werden, Rosetten mit schraffierten Dreiecken, Pflanzenmotive, vor allem an den Füßen und Seitenflächen der Truhen. Das anthropomorphe Motiv kommt selten vor.

In Mehedinți waren die Motive der Verzierungen früher äußerst reichhaltig (*Tafel III*). In den Kompositionen der Verzierungen wirken Motive aus gewellten Linien mit solchen aus geraden Linien harmonisch zusammen, in einer Anordnung voller Phantasie, die mit dem Talent der Schnitzer in der Țara Lăpușului und Suceava wetteifert. Auf Exemplaren, die über hundert Jahre alt sind, finden sich manchmal auch anthropomorphe, einfallsreich stilisierte Motive, ganz originelle Darstellungen von Kirchen und Burgen. Die neueren, durch Ausstrahlung entstandenen Zentren in Mehedinți zeigen einen totalen Rückgang, was die Anzahl der Meister betrifft, ebenso ein nachlassendes Bestreben, die traditionellen Motive und Kompositionen zu verwenden. Die Verzierungen bestehen ausschließlich aus Kombinationen gerader Linien — Dreiecken, Quadraten oder Rechtecken und sehr selten kleinen Sternchen, aus sich schneidenden Linien. Die Verzierung der Möbelstücke wird manchmal durch einen bis zum Äußersten gehenden Schematismus versimpelt.

In den Verzierungen der Möbel, die aus weiter abgelegenen Zentren entstammen und bei denen viele geometrische Motive verschwinden oder vereinfacht werden, bemerkt man das beständige Vorhandensein von Tannen und Sternen, die „flori înlăcrate" oder „flori scrise" genannt werden.

Die Motive der Verzierungen auf den Mitgifttruhen der spezialisierten Zentren Olteniens sind viel weiter verbreitet. Änliche Motive finden sich in Muntenien und in der Moldau ebenso wie jenseits der Karpaten, in Transsilvanien. Ohne Zweifel haben die Verarbeitung eines bestimmten Roh-

www.muzeulastra.com / www.cimec.ro

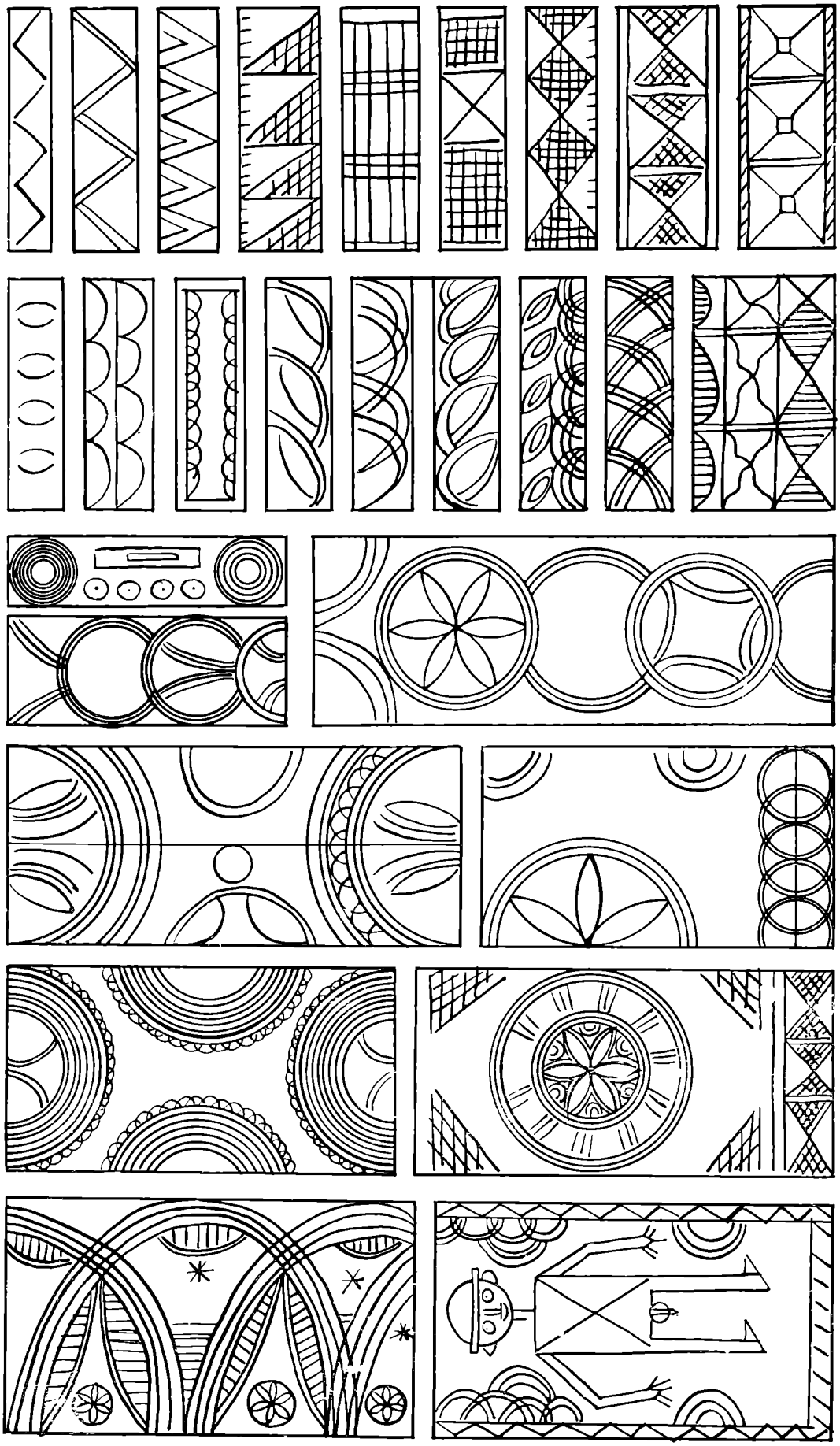

PLANȘA I. Motive decorative specifice centrelor din Vîlcea.

TAFEL I. Für die Zentren in Vîlcea charakteristische Ziermotive.

www.muzeulastra.com / www.cimec.ro

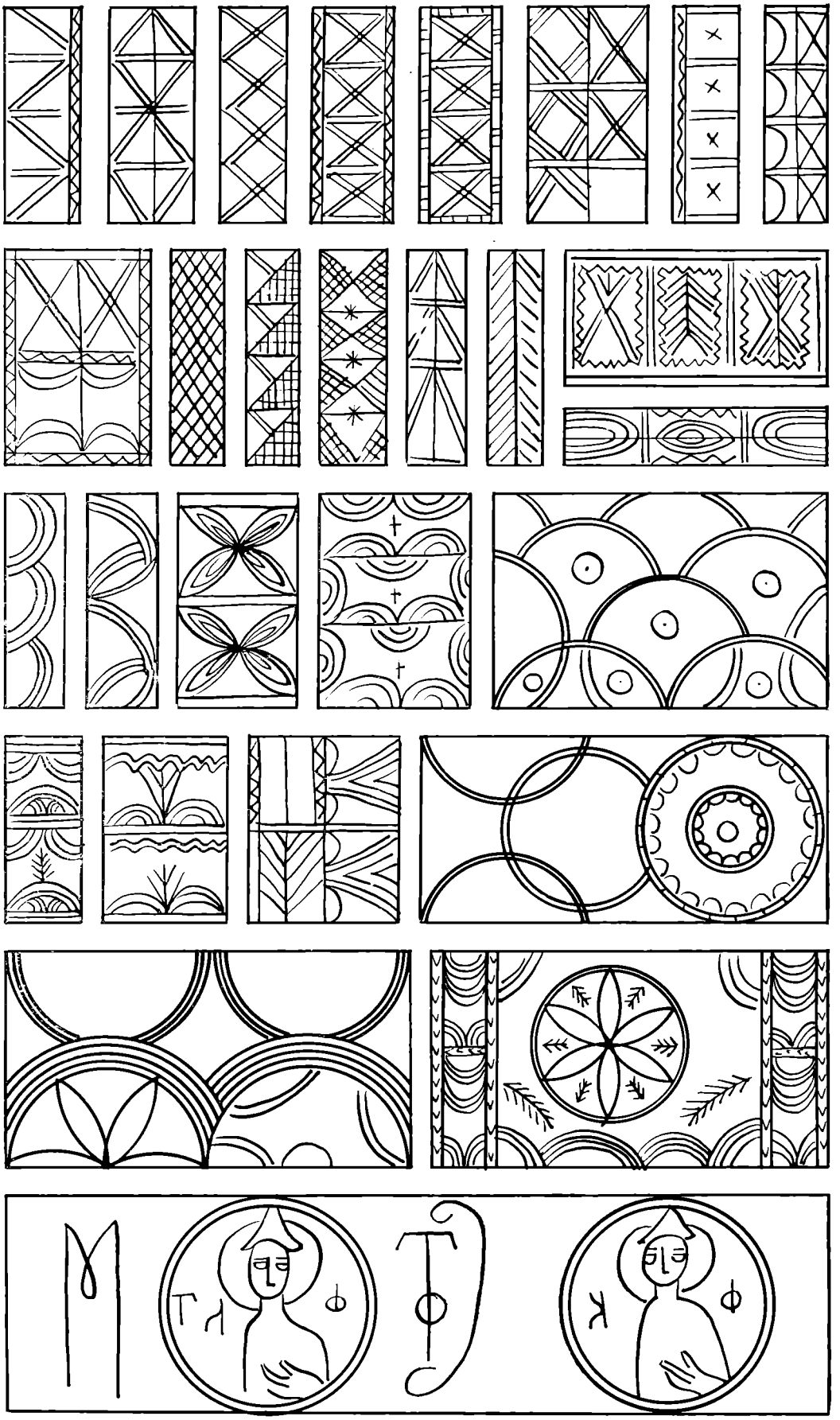

PLANȘA II. **Motive decorative specifice centrelor din Gorj.**

TAFEL II. Für die Zentren in Gorj charakteristische Ziermotive.

www.muzeulastra.com / www.cimec.ro

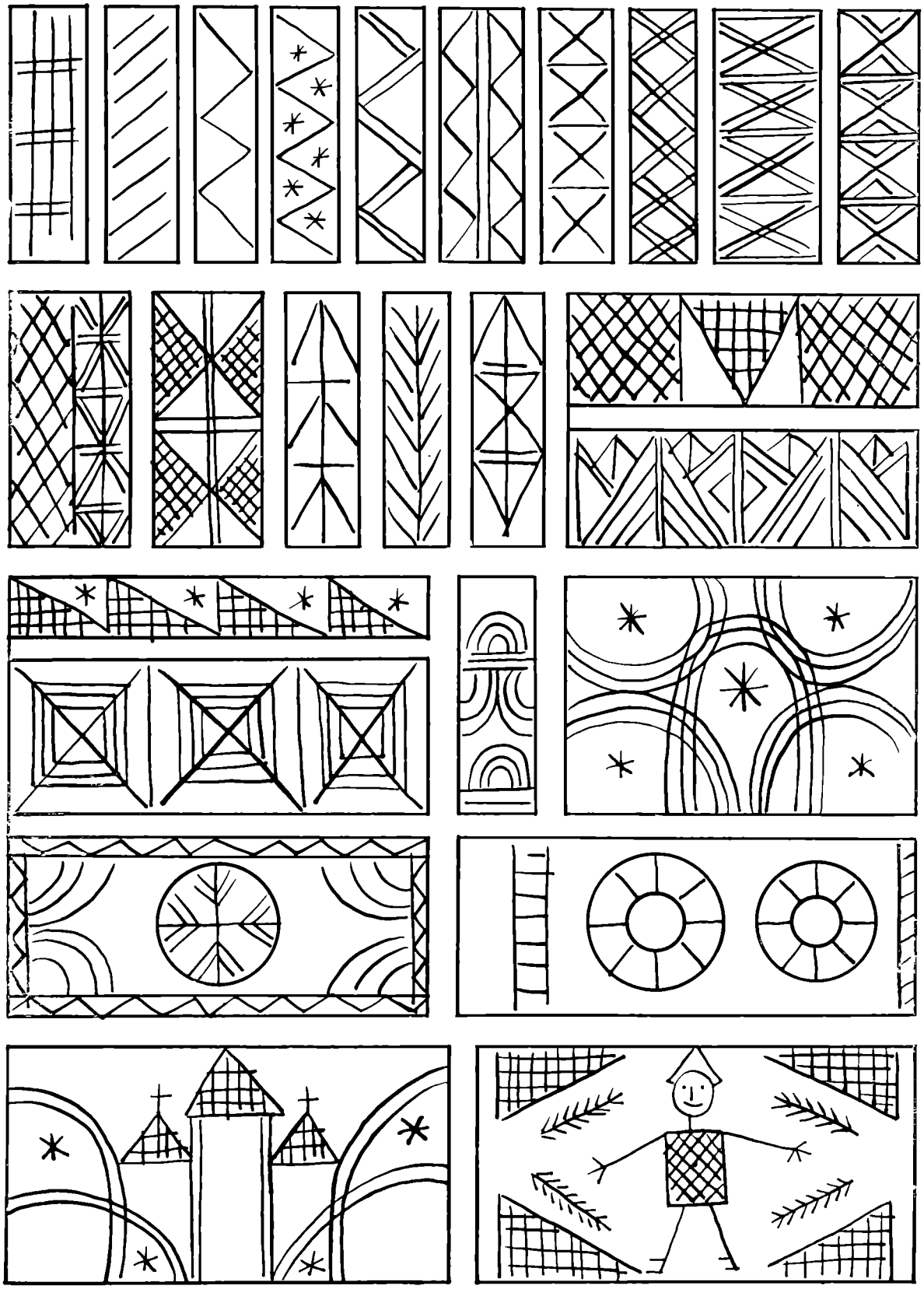

PLANȘA III. Motive decorative specifice centrelor din Mehedinți.

TAFEL III. Für die Zentren in Mehedinți charakteristische Ziermotive.

www.muzeulastra.com / www.cimec.ro

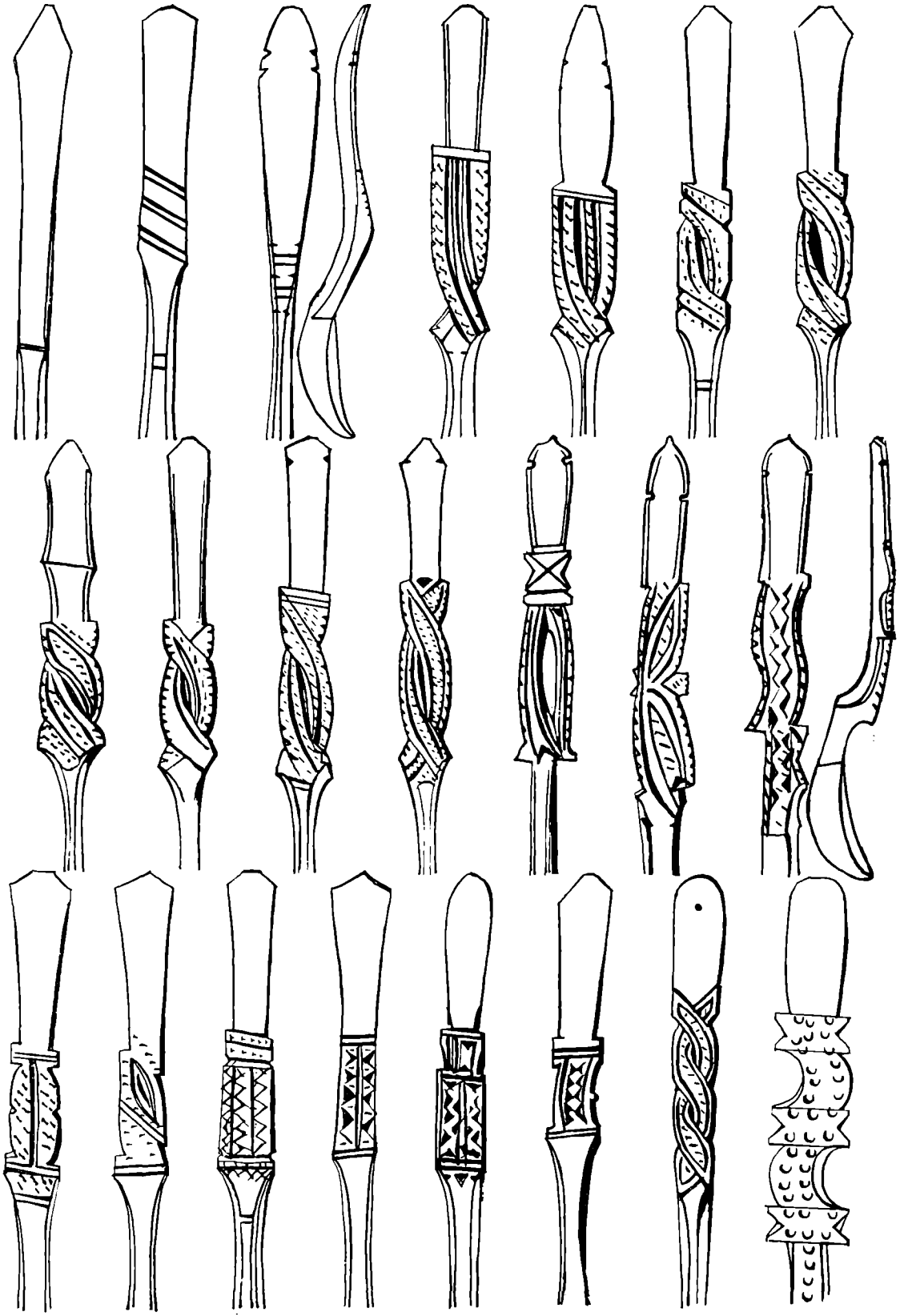

PLANŞA IV. Motive decorative de pe linguri. | *TAFEL IV.* Ziermotive auf Löffeln.

www.muzeulastra.com / www.cimec.ro

în Transilvania. Fără îndoială că un anumit material folosit și un instrumentar simplu, limitat la stadiul dezvoltării tehnicii în anumite perioade, au condus la apariția și dezvoltarea unei game de ornamente asemănătoare. Ceea ce constituie însă specificul decorativ al mobilierului din cele trei zone, apropiindu-le sau diferențiindu-le de produsele altor regiuni ale țării este compoziția ornamentală. Decorul reprezintă, în cazul lăzilor de zestre mai ales, un element esențial în determinarea pieselor din punct de vedere al apartenenței teritoriale.

În ceea ce privește motivele decorative care apar pe lingurile din Oltenia, se poate spune că sînt extrem de bogate (*pl. IV*). La Albeni—Gorj, de exemplu, unul din meșteri mai știa să lucreze 15 modele iar la Hinova — Mehedinți, 10 modele.

Ornamentul se aplică pe coada lingurii, dîndu-i mai întîi o formă deosebită — torsadă, frunză, sau chiar pasăre (de obicei cocoș sau păun), — la care se adaugă motive incizate destul de puternic menite să pună mai mult în evidență conturul.

Cele mai ornamentate sînt lingurile produse în centrele gorjenești. Varietatea motivelor este aici extrem de mare și cele mai multe sînt compuse prin îmbinări de linii curbe. Tot în centrele de aici apar și așa-numitele „linguri cu călcîi", care au sub căuș o curbură puternică, dînd cozii o eleganță deosebită. La unele dintre aceste linguri apare și decorul traforat.

În Mehedinți motivele, mult simplificate ca și în cazul pieselor de mobilier, sînt formate fie din torsade răsucite de două-trei ori, fie din zigzaguri puternic incizate, sau frunze.

Lingurile din Vîlcea sînt mai puțin decorate, dar păstrează pînă astăzi o formă zveltă și elegantă.

Categorii de produse

Categoriile de obiecte produse în centrele din Oltenia pot fi grupate în trei: mobilier, unelte de muncă și obiecte de uz gospodăresc.

Din prima categorie fac parte lăzile de zestre, lăcrițele—lăzi de dimensiuni mici —, mesele cu cîrcei sau ciocane, mesele înalte, dulapurile-masă, dulapurile înalte, hambarele și scăunelele.

Din ansamblul creației artistice în lemn din Oltenia, mobilierul se desprinde ca o realizare majoră, care împreună cu arhitectura formează un tot unitar, de o mare originalitate izvorîtă din faptul că, spre deosebire de mobilierul țărănesc din părțile centrale și apusene ale Europei, influențat puternic de stilurile artei culte, la noi meșteșugul a urmat o linie proprie de dezvoltare, iar influențele din afară au fost puține și destul de tîrzii.[10]

Unitatea mobilierului din Oltenia constă în simplitatea formelor și delicatețea decorului, în faptul că fiecare piesă constituie o operă de artă în sine, care se încadrează perfect în interiorul locuinței fără să fie conceput în ansambluri.

[10] G. Stoica, *Organizarea interiorului locuinței țărănești românești*, București, 1969, pag. 24.

stoffes und die Verwendung einfacher Werkzeuge, deren Möglichkeiten durch die Entwicklung der Technik in bestimmten Zeitabschnitten begrenzt waren, dazu geführt, daß ähnliche Verzierungen aufkamen und sich entwickelten. Das Eigentümliche der Möbelverzierungen in diesen drei Zonen ist jedoch die ornamentale Komposition, durch die sie den Erzeugnissen aus anderen Teilen des Landes näher kommen oder sich von ihnen unterscheiden. Die Verzierung ist, vor allem bei den Mitgifttruhen, ein wesentliches Element zur Bestimmung der territorialen Herkunft der Stücke.

Hinsichtlich der Motive in der Verzierung der Löffel aus Oltenien kann gesagt werden, daß sie äußerst mannigfaltig sind (*Tafel IV*). In Albeni — Gorj, zum Beispiel, konnte einer der Meister noch 15 Modelle arbeiten und in Hinova — Mehedinți ein anderer 10 Modelle.

Verziert wird der Stiel des Löffels, der zunächst eine besondere Form erhält. Er kann spiralig gewunden sein, die Form eines Blattes oder sogar eines Vogels haben (gewöhnlich eines Hahnes oder eines Pfaus). Dazu kommen ziemlich stark eingekerbte Motive, die den Umriß noch mehr hervortreten lassen.

Am meisten sind die Löffel verziert, die in den Zentren von Gorj erzeugt werden. Die Vielfalt der Motive ist hier äußerst groß und die meisten entstehen durch Zusammenfügen von gewellten Linien. Ebenfalls in diesen Zentren gibt es auch die sogenannten „Löffel mit Absatz", die unter der Laffe stark gekrümmt sind, so daß der Stiel besonders elegant wirkt. Bei einigen dieser Löffel erscheinen auch durchbrochene Verzierungen.

In Mehedinți sind die Motive der Löffel, ebenso wie bei den Möbeln stark vereinfacht und bestehen entweder aus zwei bis dreimal gewundenen Schraubenlinien, aus stark eingekerbten Zickzacklinien oder aus Blattformen.

Die im Kreis Vîlcea gefertigten Löffel sind weniger verziert, ihre Form jedoch ist bis auf den heutigen Tag schlank und elegant.

Gruppen von Erzeugnissen

Die in den Zentren Olteniens erzeugten Gegenstände gehören drei Gruppen an: Möbel, Werkzeuge und Haushaltsgeräte.

Zur ersten Gruppe gehören die Mitgifttruhen, kleine Kästchen, die „lăcriță" genannt werden, Klapptische mit „cîrcei" oder „ciocane", hohe Tische, Schranktische, hohe Schränke, Vorratskisten und Stühlchen.

Innerhalb der Gesamtheit der Holzarbeiten in Oltenien bilden die Möbel einen wichtigen Teil. Sie sind gemeinsam mit der Architektur ein einheitliches Ganzes von besonderer Eigenart, die darauf beruht, daß bei uns das Handwerk eine eigene Entwicklungslinie verfolgte und von außerhalb wenig und ziemlich spät beeinflußt worden ist[10], zum Unterschied von den stark von der Kunst beeinflußten Bauernmöbeln in Mittel- und Westeuropa.

[10] G. Stoica, *Organizarea interiorului locuinței țărănești românești*, Bukarest, 1969, S. 24.

www.muzeulastra.com / www.cimec.ro

Urmărind frecvența diferitelor piese de mobilier în centrele oltenești, constatăm că lada este cea mai răspîndită, fiind piesa de bază.

În locuința țărănească din România, ca și în casele boierești din secolul al XVIII-lea, nu întîlnim dulapul pentru păstrat îmbrăcăminte. Funcția dulapului a fost îndeplinită timp îndelungat de lada de zestre, care ocupa un loc de cinste în cadrul interiorului și al ceremonialului nupțial.

Lăzile din Oltenia sînt executate într-o tehnică cunoscută din antichitate în Egipt, Creta, Grecia și Italia. Din punct de vedere morfologic, lăzile din Oltenia se pot împărți în două categorii și anume: lăzile cu capac plan și cele cu capac bombat, asemănătoare sarcofagelor romane.

Prima categorie s-a lucrat în toate centrele, fiind răspîndită în toată țara, în timp ce lada cu capac bombat s-a lucrat cu precădere în centrele din Vîlcea.

O piesă deosebită care s-a lucrat în Gorj și Vîlcea este „lăcrița", o ladă de dimensiuni foarte mici. Ea folosește la păstrarea actelor și altor obiecte de valoare. De obicei se păstrează într-un loc ferit. Datorită proporțiilor miniaturale și a compozițiilor decorative echilibrate, lăcrița prezintă o valoare estetică deosebită (*fig. 5*).

Hambarele constituie ca frecvență a doua categorie de obiecte. Ele au forma lăzilor de zestre și dimensiuni variabile, după locul pe care-l ocupă în cadrul gospodăriei, în tindă, pe prispă sau în pod. Sub aspect decorativ, hambarele nu prezintă un interes deosebit. Ornamentul simplu se reduce la cîteva linii oblice, dispuse pe capac ori pe scîndura superioară a peretelui din față.

Fantezia meșterilor specializați în confecționarea mobilierului din Oltenia se manifesta din plin în decorul altor două categorii de piese: masa-dulap și dulapul înalt, lucrate cu precădere în Vîlcea și Gorj.

Forma mesei-dulap este dreptunghiulară, de circa 1,50×0,80 m și are spațiile dintre cele patru picioare închise prin pereți de scîndură, încheiate într-o tehnică similară celei folosite la confecționarea lăzilor de zestre. La partea superioară se află totdeauna un mic sertar. În interior spațiul este împărțit în două printr-un raft. Masa-dulap este prevăzută cu două uși, lucrate fiecare dintr-o singură bucată de lemn fixată prin balamale de lemn — „țîțîni".

Decorul dispus pe cele două uși, pe fața sertarului și uneori pe pereții laterali este asemănător celui de pe lăzile de zestre. Mesele-dulap confecționate în Vîlcea sînt decorate cu precădere cu rozete și cu

Die Einheitlichkeit der oltenischen Möbel besteht in den einfachen Formen und der Zartheit der Verzierungen sowie darin, daß jedes Stück ein Kunstwerk für sich ist, das sich vollkommen in die Wohnung einfügt, ohne daß deren Einrichtung als einheitliches Ganzes entworfen worden wäre.

Untersucht man die Häufigkeit der verschiedenen Möbelstücke in den oltenischen Zentren, so stellt man fest, daß die Truhe am weitesten verbreitet, also das wichtigste Stück ist.

In der Wohnung des rumänischen Bauern sowie in den Bojarenhäusern des 18. Jahrhunderts finden wir den Kleiderschrank nicht vor. Die Rolle des Schrankes spielte lange Zeit die Mitgifttruhe, die nicht nur in der Wohnung, sondern auch schon bei der Hochzeitszeremonie einen Ehrenplatz einnahm.

Die oltenischen Truhen sind in einer Technik gearbeitet, die im Altertum in Ägypten, auf Kreta, in Griechenland und Italien bekannt war. Ihrer Form nach können die oltenischen Truhen in zwei Gruppen eingeteilt werden und zwar: Truhen mit flachem Deckel und solche mit gewölbtem Deckel, die den römischen Sarkophagen ähnlich sind.

Die erste Art wurde in allen Zentren erzeugt und ist im ganze Land verbreitet, die Truhe mit gewölbtem Deckel dagegen wurde vornehmlich in den Zentren von Vîlcea gefertigt.

Ein besonderes Stück, das in Gorj und Vîlcea erzeugt wurde, ist die „lăcrița", ein sehr kleines Kästchen. Es dient zur Aufbewahrung der Akten und anderer Wertgegenstände und wird gewöhnlich an einem geschützten Ort verwahrt. Durch seine miniaturhaften Maße und die ausgeglichenen dekorativen Kompositionen ist dieses Kästchen von besonderem ästhetischen Wert (*Abb. 5*).

Die Vorratskisten stehen, was Häufigkeit anlangt an zweiter Stelle. Sie haben die Form der Mitgifttruhen und ihre Größe ist verschieden, je nachdem, wo sie im Haushalt aufgestellt werden, im Vorraum, in der Laube oder auf dem Dachboden. Der Dekor der Vorratskisten ist nicht von besonderem Interesse. Das einfache Ornament besteht aus einigen schrgäen Linien auf dem Deckel oder auf dem obersten Brett der Vorderwand.

Die Phantasie der oltenischen auf Möbelo spezialisierten Meister zeigte sich im Überfluß bei der Verzierung zweier anderer Möbelarten: des Schranktisches und des hohen Schrankes, die besonders in Vîlcea und Gorj erzeugt wurden.

Die Form des Schranktisches ist rechteckig, ungefähr 1,50×0,80 m, der Raum zwischen den vier Beinen ist durch Bretterwände abgeschlossen, die auf ähnliche Weise zusammengefügt werden wie die Seitenwände der Mitgifttruhen. Oben hat jeder Tisch eine kleine Schublade. Der innere Raum wird durch ein Brett in zwei Fächer geteilt. Der Schranktisch hat zwei Türen, die aus je einem einzigen Stück Holz gearbeitet und mit hölzernen Angeln, „țîțîni" befestig sind.

Die Verzierung der beiden Türen, der Vorderseite der Schublade und machmal der Seitenwände ist ähnlich wie bei den Mitgifttruhen. Die in Vîlcea hergestellten Schranktische sind besonders mit Rosetten und Figuren aus gewellten Linien verziert, während in den Zentren von Gorj die gleiche

www.muzeulastra.com / www.cimec.ro

Fig. 5. Lăcriţă lucrată la Poiana — Vîlcea.

Abb. 5. Geschnitztes Kästchen aus Poiana — Vîlcea.

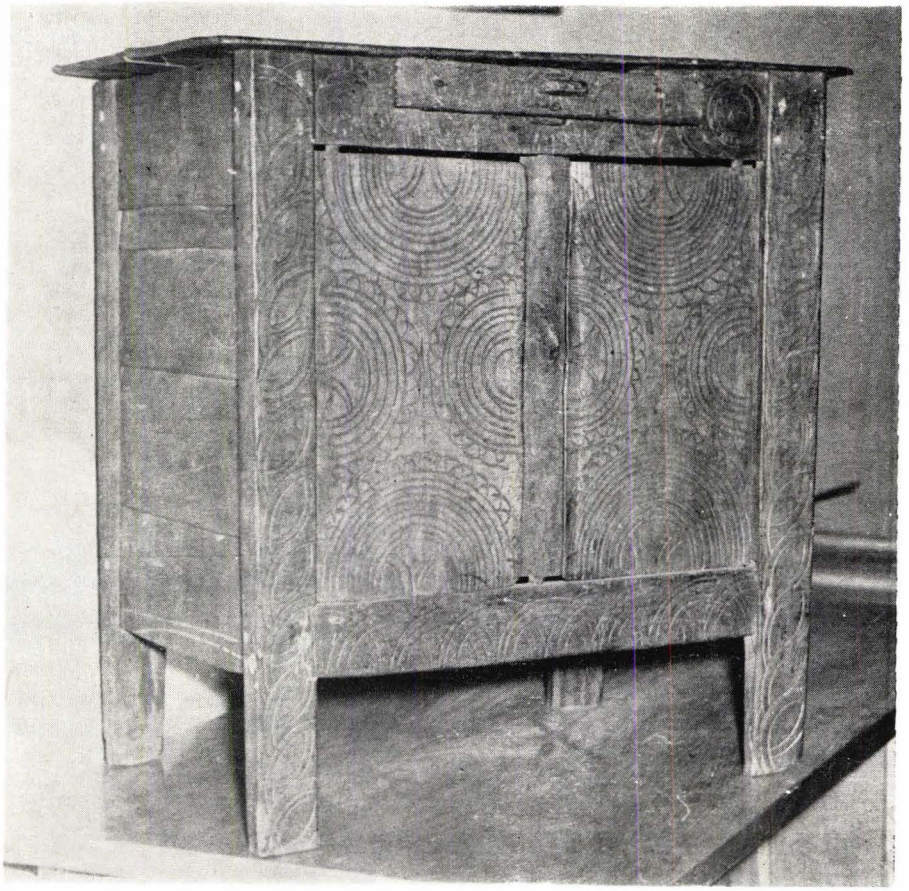

Fig. 6. Dulap-masă lucrat la Romanii de Sus — Vîlcea.

Abb. 6. Schranktisch aus Romanii de Sus — Vîlcea.

www.muzeulastra.com / www.cimec.ro

jocuri de linii curbe, în timp ce la centrele gorjene se remarcă aceeași preferință pentru combinații de linii drepte; uneori cele două preferințe se îmbină armonios în compoziții echilibrate (*fig. 6*). Întîlnim adesea dulapuri care au pe una din uși un medalion central cu rozetă în mijloc, înconjurat de semicercuri întretăiate, marcînd conturul, în timp ce a doua ușă este segmentată în mai multe registre, care cuprind fiecare motive geometrice compuse din linii drepte și frînte.

Fața sertarului prezintă aproape în exculsivitate un decor format din linii drepte, de obicei dispuse oblic.

Centrele din Mehedinți n-au lucrat decît în cazuri foarte rare această piesă de mobilier. Chiar atunci cînd întîlnim masa dulap, în centrele respective sub aspect decorativ ea se prezintă mult simplificată.

În zona Gorjului și Vîlcei, meșteșugarii au lucrat și o altă piesă de mobilier, foarte elegantă în ceea ce privește forma și decorul: dulapul înalt (*fig. 7*). Această piesă este poate singura pe care o întîlnim numai în casele țărănești din nordul Olteniei.

Dulapul este înalt de circa 2 m și lat de circa 1,20 m. Spre deosebire de celelalte mobile, el este puțin adînc, de circa 0,30 m. Scîndurile care formează pereții laterali sînt dispuse vertical. Cele două uși din față sînt prinse, asemeni celor de la dulapul-masă, prin balamale de lemn.

Decorul compus din motive geometrice este dispus pe toată suprafața celor două uși, pe picioarele din față și uneori pe părțile laterale. În Gorj, ornamentele executate pe cele două picioare sînt dispuse fie continuu, sub formă de linii oblice sau încrucișate, fie sub formă de X, separat de linii orizontale. Suprafața ușilor este împărțită în mai multe registre verticale sau orizontale, în cadrul cărora se desfășoară ritmic motivele decorative. În 65,6% din piesele studiate, ușile dulapurilor sînt diferite ca ornament, deși în linii generale ele se încadrează aceluiași stil. Deosebirea dintre decorul ambelor uși nu strică deloc armonia ansamblului ornamental ci, dimpotrivă, îi dă valoarea unei compoziții inspirate, de un farmec deosebit

Dulapurile din Oltenia au decorul compus din motive realizate prin combinarea liniilor curbe. De multe ori decorul este compus în jurul unui motiv central, dar sînt și uși în care rozeta apare în cadrul unor registre. Ca o particularitate a centrelor din Vîlcea, este faptul că la partea superioară a dulapului se montează o piesă traforată și crestată în formă de semicerc, care îi dă un aspect deosebit.[11]

[11] Una din cele mai frumoase piese de acest gen se găsește în colecția de mobilier a Muzeului din Rîmnicu-Vîlcea

Vorliebe für Kombinationen gerader Linien zu beobachten ist; manchmal wirken beide Arten in ausgeglichenen Kompositionen harmonisch zusammen (*Abb. 6*). Oft trifft man Schränke an, die auf der einen Tür in der Mitte ein Rundbild aufweisen, das eine Rosette umschließt und von sich schneidenden Halbkreisen umgeben ist, die die Umrißlinie bezeichen, während die zweite Tür in mehrere Flächen eingeteilt ist, die alle mit geometrischen Motiven aus geraden und gebrochenen Linien verziert sind.

Die Vorderseite der Schublade wird fast ausschließlich mit geraden Linien verziert, die gewöhnlich schräg angeordnet sind.

Die Zentren in Mehedinți haben dieses Möbelstück nur in sehr seltenen Fällen hergestellt. Und wenn man den Schranktisch in diesen Zentren vorfindet, ist seine Ornamentik sehr vereinfacht.

Im Gebiet von Gorj und Vîlcea erzeugten die Handwerker noch ein weiteres in seiner Form und Verzierung sehr elegantes Möbelstück: den hohen Schrank (*Abb. 7*). Dies Stück ist vielleicht das einzige, das nur in den Bauernhäusern im Norden Olteniens vorkommt.

Der Schrank ist etwa 2 m hoch und 1,20 m breit. Zum Unterschied von den anderen Möbeln ist er nur etwa 30 cm tief. Die Seitenwände werden aus senkrecht angeordneten Brettern gebildet. Die beiden vorderen Türen sind, ähnlich wie die des Schranktisches, mit hölzernen Angeln befestigt.

Die Verzierung besteht aus geometrischen Motiven und bedeckt die ganze Fläche der beiden Türen, die vorderen Füße und manchmal die Seitenteile. Bei den in Gorj hergestellten Schränken sind die Verzierungen auf den beiden Füßen entweder fortlaufend angeordnet, als schräge oder sich kreuzende Linien oder in X-Form und durch waagerechte Linien unterbrochen. Die Fläche der Türen ist senkrecht oder waagerecht in mehrere Teile zerlegt, innerhalb deren sich die Motive der Verzierungen rythmisch entwickeln. An 65,6% der untersuchten Stücke sind die Verzierungen der beiden Schranktüren verschieden, wenn sie auch im allgemeinen dem gleichen Stil angehören. Der Unterschied zwischen den Verzierungen der beiden Türen stört die Harmonie der Verzierung als Ganzes überhaupt nicht sondern verleiht ihr im Gegenteil den Wert einer eingebungsreichen Komposition von besonderem Reiz.

Die Ornamentik der oltenischen Schränke besteht aus Motiven die sich aus gewellten Linien ergeben. Oft ist die Verzierung um ein Motiv in der Mitte angeordnet, es gibt aber auch Türen, bei denen die Rosette in verschiedenen Registern vorkommt. Eine Besonderheit der Zentren in Vîlcea ist, daß oben am Schrank ein halbkreisförmiges, durchbrochenes und eingekerbtes Stück angebracht wird, das ihm ein eigenartiges Gepräge gibt.[11]

Außer dem Schranktisch, der in erster Linie zur Aufbewahrung von Gefäßen und Lebensmitteln und kaum als Tisch dient, werden in den oltenischen

[11] Eines der schönsten Stücke dieser Art befindet sich in der Möbelsammlung des Museums von Rîmnicu-Vîlcea.

www.muzeulastra.com / www.cimec.ro

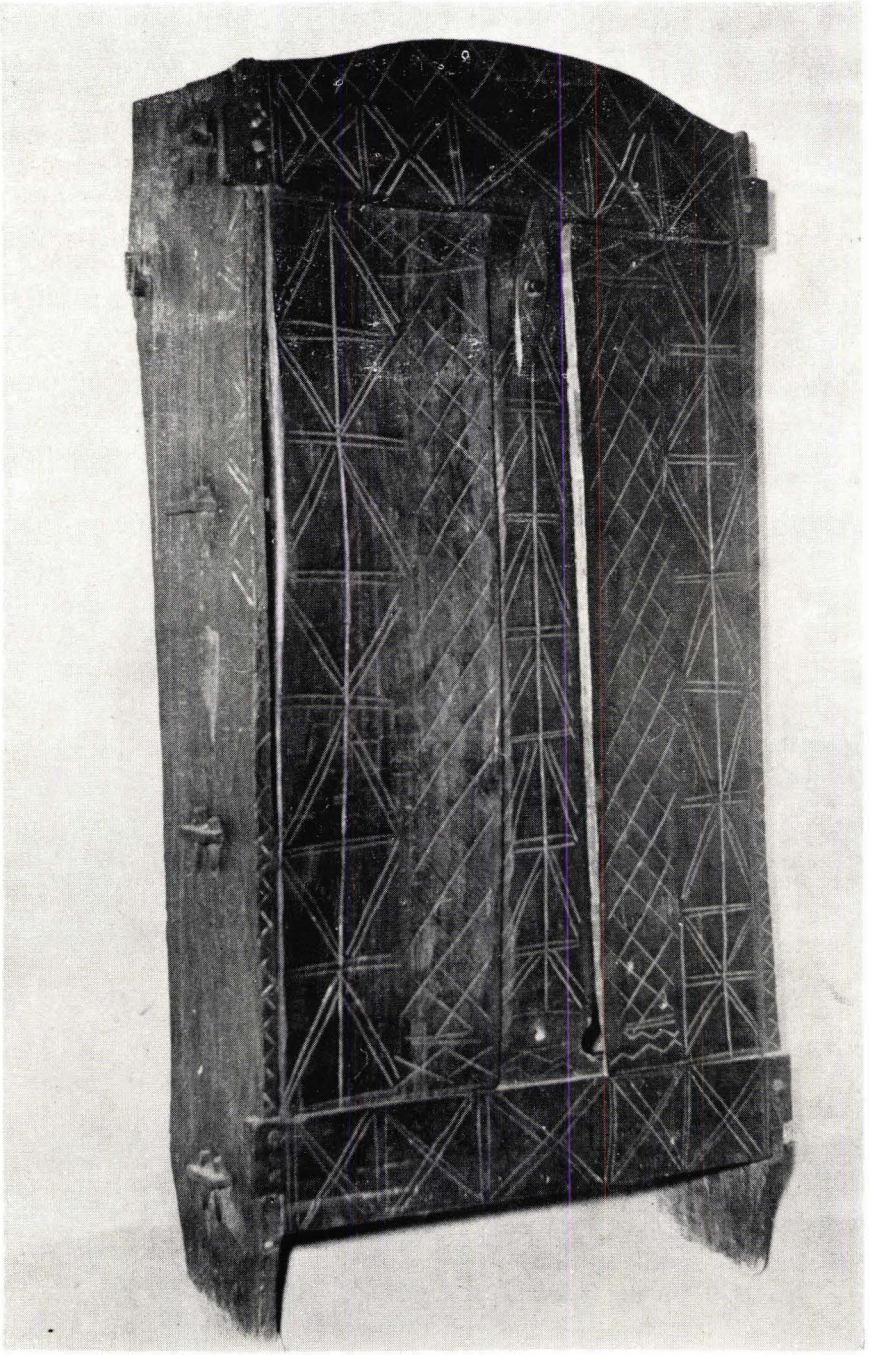

Fig. 7. Dulap înalt lucrat la Suseni — Gorj.

Abb. 7. Hoher Schrank aus Suseni — Gorj.

Alături de masa-dulap folosită în primul rînd pentru păstrarea vaselor şi alimentelor şi foarte puţin ca masă propriu-zisă, în centrele din Oltenia se confecţionează şi cîteva tipuri de masă.

Masa rotundă cu trei picioare, înaltă de circa 0,30 m este cea mai veche şi s-a produs în toate centrele. Din punct de vedere artistic, masa rotundă nu prezintă un interes deosebit. Singurele elemente decorative apar în forma picioarelor.

În afară de masa rotundă obişnuită, acum 50—60 de ani a început să se lucreze la Poiana — Vîlcea şi o masă ceva mai înaltă, circa 0,50 m, pliantă, care poate fi uşor transportată la colibe sau stîne (*fig. 8*). Această masă se foloseşte astăzi în bucătăriile de vară, fiind foarte practică tocmai

Zentren auch mehrere Arten von Tischen hergestellt.

Am ältesten ist der runde, dreibeinige, etwa 30 cm hohe Tisch, der in allen Zentren hergestellt wurde. Vom künstlerischen Standpunkt ist der runde Tisch nicht besonders interessant. Das einzige dekorative Element besteht in der Form der Beine.

Außer dem gewöhnlichen runden Tisch begann man vor 50—60 Jahren in Poiana — Vîlcea auch einen etwas höheren Tisch zu arbeiten. Er ist etwa 0,50 m hoch, zusammenklappbar und leicht in Hütten oder Sennhütten zu befördern (*Abb. 8*). Dieser Tisch wird heute in Sommerküchen verwendet, weil er sehr praktisch ist und nicht viel Raum ein-

www.muzeulastra.com / www.cimec.ro

Fig. 8. Masă cu cîrcei lucrată la Poiana — Vîlcea.

Abb. 8. Klapptisch aus Poiana — Vîlcea

datorită faptului că se pliază și nu ocupă spațiu. Ca și masa rotundă obișnuită, ea are picioarele frumos fasonate.

Masa înaltă, lucrată în centrele din Vîlcea, este de asemenea o piesă de mobilier cu reală valoare artistică. Decorul este dispus pe stinghiile care formează cadrul „gura mesei", pe picioare și pe „cutie"-sertar. Mesele mai lungi, „de pomană", sînt păstrate în pod și coborîte numai cînd este nevoie. Datorită decorului compus din linii curbe, care formează semicercuri întretăiate, masa înaltă are un aspect foarte decorativ și se numără printre cele mai izbutite creații ale genului.

În strînsă legătură cu tipul de masă, întîlnim în cadrul centrelor oltenești scaunul de formă rotundă sau dreptunghiulară. Scaunele rotunde sau „rudărești", cum se mai numesc, sînt singurele piese de mobilier din această categorie care prezintă și unele elemente de decor.

Fața scaunului, ușor scobită, confecționată dintr-un lemn masiv, are uneori în zona Vîlcea un decor format dintr-o rozetă care acoperă toată suprafața. Alteori, ornamentul este mai simplu, realizat printr-un joc de linii trase cu compasul de jur împrejurul circumferinței.

nimmt. Wie der gewöhnliche runde Tisch hat auch er schön geformte Beine.

Der in den Zentren von Vîlcea erzeugte hohe Tisch ist ebenfalls ein Möbelstück von echtem künstlerischem Wert. Verziert sind die Leisten, die die Zarge des Tisches bilden, die Beine und die Schublade. Die längeren Tische für Totenmähler werden auf dem Dachboden aufbewahrt und nur im Gebrauchsfall heruntergebracht. Mit seinen Ornamenten aus gewellten Linien, die sich schneidende Halbkreise bilden, sieht der hohe Tisch sehr gut aus und zählt zu den gelungendsten Arbeiten dieser Art.

Der Tischform entsprechend werden in den oltenischen Zentren der runde und der rechteckige Stuhl gearbeitet. Die runden Stühle, „rudărești", wie sie noch genannt werden, sind die einzigen Möbelstücke dieser Art, die auch Zierelemente aufweisen.

Die leicht vertiefte, aus massivem Holz gearbeitete Sitzfläche des Stuhles zeigt im Gebiet von Vîlcea eine Rosette, die die ganze Fläche bedeckt. Das Ornament kann auch einfacher sein und aus Linien bestehen, die mit dem Zirkel rings um die Sitzfläche gezogen werden.

Die hohen Stühle mit Rückenlehne, die man in den Bauernwohnungen im Norden Olteniens vorfindet, wurden sehr selten von den Meistern der

www.muzeulastra.com / www.cimec.ro

Scaunele înalte cu spătar întîlnite în locuința țărănească din nordul Olteniei au fost lucrate foarte rar de meșteșugarii centrelor amintite, fiind mai recente. Prin formă și decor aceste scaune aparțin ținuturilor de dincolo de Carpați, cu care centrele respective au întreținut legături strînse prin intermediul tîrgurilor.

Scaunele înalte cu spătar confecționat din stinghii înguste de lemn, apărute în locuința țărănească la începutul secolului nostru, sînt mai ales de factură orășenească.

În Vîlcea s-au lucrat și blidare, care se compun din două-trei rafturi lungi de 0,40—0,60 m, încadrate cu o stinghie îngustă în față. Ramele care încadrează rafturile sînt decorate cu un motiv simplu — „brăduț" — iar partea de deasupra cu rozete.

Deoarece în Gorj s-au folosit în interiorul țărănesc cuierele pentru blide, centrele de aici sînt singurele care produc asemenea piese. Cuierele sînt decorate cu linii drepte întretăiate. La unele piese lucrate pentru biserici se întîlnesc reprezentări antropomorfe, realizate plastic.

Din categoria uneltelor de muncă fac parte furcile și greblele pentru fîn, roabele, lopețile pentru zăpadă, cozile de sape și de lopeți, sucalele, fusele, tiocurile pentru coasă etc.

Dintre acestea cele mai prețioase, din punct de vedere estetic, sînt unele tiocuri de coasă din Vîlcea, decorate pe partea exterioară cu motive puternic crestate.

Obiectele de uz gospodăresc — postave pentru copii, pentru frămîntat pîinea sau pentru ținut mălaiul, pisăloage pentru usturoi, troace pentru spălat rufele, cîrpătoare de mămăligă, căuce și linguri — s-au lucrat în toate centrele menționate. Mai mult, pe măsura decăderii centrelor, această categorie de obiecte a continuat să existe iar în unele dintre ele a început să se lucreze în exclusivitate. Explicația este simplă, pentru asemenea obiecte fiind necesară o cantitate mai mică de material lemnos din esențe slabe, ușor de procurat. Pe de altă parte, transformarea în interiorul locuinței țărănești s-a făcut simțitor mai întîi în organizarea mobilierului și apoi în cadrul obiectelor de uz gospodăresc.

Dintre aceste obiecte, cele mai izbutite sînt căucele pentru luat apă, care au coada puternic curbată, sau pentru mestecat în mîncare, lingurile, toate frumos decorate.

O piesă specifică centrelor din Gorj este „căpețul", un vas lucrat din una sau două bucăți de lemn, care servește ca unitate de măsură. Decorul este dispus la cele două margini și pe coadă. Multe dintre aceste piese sînt datate și provin în majoritate din secolul al XIX-lea.

Desfacerea produselor

Toate categoriile de obiecte se lucrau fie la comandă fie pentru vînzare prin sate sau tîrguri. În cazul vînzării în satele apropiate, transportul se făcea „cu șaua", adică cu calul, măgarul și cu spatele, punîndu-se două piese pe șa, în timp ce a treia era purtată pe spate (*fig. 9*).

erwähnten Zentren hergestellt; sie sind neueren Datums. Ihrer Form und Verzierung nach stammen diese Stühle aus den Gebieten jenseits der Karpaten, mit denen die betreffenden Zentren durch die Märkte in enger Verbindung standen.

Die hohen Stühle mit einer aus schmalen Holzleisten hergestellten Rückenlehne, die es in den Bauernwohnungen seit Beginn unseres Jahrhunderts gibt, sind vor allem städtischer Machart.

In Vîlcea wurden auch Geschirrborde hergestellt, die aus zwei oder drei 0,40—0,60 m langen, vorn durch eine schmale Leiste begrenzten Fächern bestehen. Die diese Fächer umschließenden Rahmen sind mit einem einfachen Tannenmotiv verziert, und der obere Teil mit Rosetten.

Da in den Bauernwohnungen in Gorj Tellerrahmen verwendet wurden, sind die dortigen Zentren die einzigen, die solche Stücke erzeugen. Die Bretter sind mit geraden, sich schneidenden Linien verziert. An einigen, für Kirchen gearbeiteten Stücken finden sich plastische anthropomorphe Darstellungen.

Zur Gruppe der Arbeitsgeräte gehören die Heugabeln und -rechen, Schubkarren, Schneeschaufeln, Stiele für Hacken und Schaufeln, Spulräder, Spindeln, Wetzsteinkumpfe usw.

Von diesen sind vom ästhetischen Standpunkt einige Wetzsteinkumpfe aus Vîlcea am wertvollsten, die auf der Außenseite mit stark eingekerbten Motiven verziert sind.

Haushaltsgeräte, wie Tröge für Kinder, Backtröge, Tröge zur Aufbewahrung von Maismehl, Knoblauchstößel, Waschtröge, Holzplatten für Maismehlbrei, Schöpfer und Löffel wurden in allen erwähnten Zentren hergestellt. Und diese Gruppe von Erzeugnissen blieb auch während des Verfalls der Zentren weiter bestehen und man begann einige von ihnen ausschließlich herzustellen. Die Erklärung dafür ist einfach: für solche Gegenstände ist nur eine geringe Menge leicht zu beschaffendes Weichholz erforderlich. Andererseits machte sich die Umgestaltung der bäuerlichen Wohnung zunächst durch die Erneuerung des Mobiliars bemerkbar und betraf erst danach den Hausrat.

Von den Haushaltsgeräten sind die Kellen zum Wasserschöpfen mit stark gekrümmtem Stiel und die Kochlöffel am gelungendsten, die alle schöne Ornamente aufweisen.

Für die Zentren von Gorj spezifisch ist der „căpeț", ein aus einem oder zwei Holzteilen gearbeitetes Gefäß, das als Maß dient. Die Verzierung findet sich auf den beiden Rändern und auf dem Handgriff. Bei vielen dieser Stücke konnte das Alter bestimmt werden, sie stammen meist aus dem 19. Jahrhundert.

Der Verkauf der Erzeugnisse

Alle Arten Holzarbeiten wurden entweder auf Bestellung oder zum Verkauf in Dörfern und auf den Märkten hergestellt. Zum Verkauf in nahe gelegenen Dörfern wurden die Waren „auf dem Sattel" befördert, also auf Pferden, Eseln oder auf dem eigenen Rücken, wobei zwei Stücke auf den Sattel geladen und das dritte auf dem Rücken getragen wurde (*Abb. 9*).

www.muzeulastra.com / www.cimec.ro

Fig. 9. Desfacerea produselor în Boișoara — Vîlcea.

Abb. 9. Verkauf der Erzeugnisse in Boișoara — Vîlcea.

Un rol important în desfacerea produselor — care explică răspîndirea pieselor la mari distanțe și circulația motivelor — au avut tîrgurile anuale și „drumurile în țară". La tîrgurile mari din Pietrari și Jiblea, din 20 iulie și respectiv 8 august, participau aproape toți meșterii din Vîlcea. În afara tîrgurilor fiecare centru avea un număr de sate ca piață de desfacere. De exemplu Poiana, din Țara Loviștei, își desfăcea produsele în satele apropiate: Perișani, Titești, Boișoara, Găujani, Bumbești și Greblești.

Cel mai important loc de întîlnire al rudarilor din Oltenia, pentru desfacerea tuturor categoriilor de produse și bîlciul cel mai interesant sub acest aspect, a fost la Polovragi în Gorj. Aici se adunau toți meșteșugarii din Gorj și o parte a celor din Vîlcea, mai ales cei din Romanii de Sus, deosebit de apreciați pentru gradul înalt de finisare a produselor. La tîrgul din Polovragi nu lipseau decît meșterii din Mehedinți, care își desfăceau produsele fie la Baia de Aramă și Strehaia, fie chiar la Turnu Severin. Mulți meșteșugari din Gorj frecventau cu regularitate și tîrgurile din Transilvania, în special cel de la Petroșani, ceea ce explică în parte unele similitudini de ornament între mobilierul gorjenesc și cel de pe Valea Jiului.

Mobilierul executat în zona subcarpatică a Olteniei se întîlnește pînă în satele de pe malul

Eine bedeutende Rolle beim Verkauf — und dies erklärt die weite Verbreitung der Erzeugnisse und der Motive — hatten die Jahrmärkte und die „Fahrten ins Land". Auf den großen Märkten von Pietrari und Jiblea am 20. Juli bzw. 8 August waren fast alle Meister aus Vîlcea dabei. Außerdem hatte jedes Zentrum eine Anzahl von Dörfern als Absatzmarkt. Zum Beispiel Poiana in der Țara Loviștei verkaufte seine Erzeugnisse in den nahegelegenen Dörfern Perișani, Titești, Boișoara, Găujani, Bumbești und Greblești.

Der wichtigste Treffpunkt der oltenischen „rudari" zum Verkauf aller ihrer Erzeugnisse und der in dieser Hinsicht am interessanteste Jahrmarkt war in Polovragi (Gorj). Hier trafen sich alle Meister aus Gorj und ein Teil derer aus Vîlcea, vor allem die aus Romanii de Sus, die für die sehr feine Bearbeitung ihrer Erzeugnisse besonders geschätzt wurden. Auf dem Markt von Polovragi fehlten nur die Meister aus Mehedinți, die ihre Erzeugnisse in Baia de Aramă oder Strehaia oder sogar in Turnu Severin verkauften. Viele Meister aus Gorj besuchten auch die Märkte in Transsilvanien regelmäßig, besonders den von Petroșani, wodurch manche Ähnlichkeiten der Möbelverzierungen aus Gorj und aus dem Schiltal zu erklären sind.

Die im subkarpatischen Gebiet Olteniens hergestellten Möbel findet man sogar in den Dörfern

www.muzeulastra.com / www.cimec.ro

Dunării, fapt care nu poate fi explicat numai prin vînzările anuale din cadrul tîrgurilor.

O cale importantă a răspîndirii produselor în toată Oltenia și dincolo de granițele ei, pînă la Roșiorii de Vede, Turnu Măgurele și Giurgiu, o constituiau drumurile „de țară" efectuate cu căruța, în care se încărcau în medie 10–12 piese mari de mobilier și altele mai mici.

Dintre toate drumurile efectuate de meșteșugari pentru desfacerea produselor, cel mai însemnat a fost acela care străbătea Cîmpia Olteniei. Parcurgînd pe diverse drumuri de țară distanța de la așezările de origine pînă la Craiova, majoritatea meșterilor făceau un adevărat circuit al Olteniei, prin Vînjul Mare, Gruia, Cujmir, Plenița, Băilești, Maglavit, Calafat, de unde continuau drumul prin satele de pe malul Dunării, Poiana Mare, Negoiul, Bistrețul, Bîrca, Bechet, Corabia, ca apoi să urce spre nord, fie pe Valea Oltului către Vîlcea, fie prin Craiova către Gorj. Chiar meșterii din zona Mehedinți ajungeau cu produsele lor pînă la Gruia.

Efectuarea unor asemenea drumuri, care durau uneori trei, patru săptămîni, se explică prin cantitatea mare a pieselor de mobilier produse în centrele specializate și prin faptul că meșteșugarii își asigurau existența exclusiv din practicarea meseriei. În 85% din cazuri, produsele erau vîndute în schimbul cerealelor și numai 15% vindeau mobilierul pe bani. Adesea se foloseau ambele metode. În general se dădea o ladă sau altă piesă „pe plin", contra volumului ei umplut cu cereale, odată sau de două ori.

Desfacerea uneltelor de muncă și a obiectelor de uz gospodăresc se făcea odată cu celelalte produse, dar și separat. Femeile sau bărbații umblau cu obiectele prin satele învecinate sau la tîrgurile săptămînale cele mai apropiate – Tg. Jiu, Turnu Seerin, Baia de Aramă, Novaci, Rîmnicu Vîlcea, Călimănești, Olănești. Produsele se vindeau prin sate, contra cereale – o baniță, 2–3 „ciurele" – după cantitatea și calitatea produselor. Cele care se desfăceau în tîrgurile săptămînale de la oraș erau plătite cu bani.

Situația actuală a centrelor, perspective de viitor

În prezent meșteșugul prelucrării artistice a lemnului în cele 24 de centre specializate din Oltenia este în regres. Consecințele schimbării nivelului de trai și al concepției cu privire la confortul locuinței apar tot mai evident, influențînd în mod negativ menținerea meșteșugului. În locuințele noi organizarea interiorului reflectă noile condiții de viață. Mobilierul tradițional a fost înlocuit cu altul, de factură orășenească. Prezența lacrei în cadrul ceremonialului de nuntă a devenit anacronică. Scăderea cererii de produse și dificultățile apărute în legătură cu modalitățile de procurare a materialului a condus în final la părăsirea meșteșugului sau practicarea lui în mod sezonier sau numai la comandă. Din cele 24 de centre, foarte productive pînă la începutul secolului al XX-lea, mai lucrează astăzi numai

an der Donau, und dies ist nicht nur durch den Verkauf auf den Jahrmärkten zu erklären.

Ein wichtiges Mittel zur Verbreitung der Erzeugnisse in ganz Oltenien, und darüber hinaus bis nach Roșiorii de Vede, Turnu Măgurele und Giurgiu waren die Fahrten „ins Land" mit einem Wagen, der im Durchschnitt mit 10–12 großen Möbelstükken und noch einigen kleineren beladen war.

Von allen Fahrten, die die Handwerker zum Verkauf ihrer Erzeugnisse unternahmen, war die Reise quer durch die Ebene Olteniens die wichtigste. Die meisten Handwerker kamen auf verschiedenen Landwegen von ihrem Heimatort bis nach Craiova, machten eine richtige Rundreise durch Oltenien, durch Vînjul Mare, Gruia, Cujmir, Plenița, Băilești, Maglavit, Calafat, setzten ihre Fahrt durch die Dörfer an der Donau fort — Poiana Mare, Negoiul, Bistrețul, Bîrca, Bechet, Corabia —, um sich dann nach Norden zu wenden, sei es durch das Alttal nach Vîlcea, sei es durch Craiova nach Gorj. Sogar die Meister aus dem Gebiet von Mehedinți kamen mit ihren Erzeugnissen bis nach Gruia.

Diese Fahrten, die manchmal drei, vier Wochen dauerten, wurden unternommen, weil in den spezialisierten Zentren sehr viel Ware erzeugt wurde, und weil die Meister ausschließlich von ihrem Handwerk lebten. Zu 85% wurden die Erzeugnisse im Tausch gegen Getreide abgegeben und nur zu 15% um Geld verkauft. Oft wurden Verkäufe auf beide Arten getätigt. Eine Truhe oder ein anderes Möbelstück wurde im allgemeinen um „eine Füllung" veräußert, ihr Rauminhalt wurde also einmal oder zweimal mit Getreide gefüllt.

Die Werkzeuge und Haushaltsgeräte wurden gleichzeitig mit den anderen Erzeugnissen verkauft, jedoch auch unabhängig davon. Frauen oder Männer wanderten mit ihrer Ware durch die benachbarten Dörfer oder besuchten die nächstgelegenen Wochenmärkte — Tg. Jiu, Turnu Severin, Baia de Aramă, Novaci, Rîmnicu Vîlcea, Călimănești, Olănești. In den Dörfern wurde um Getreide verkauft — ein Scheffel, 2–3 „Siebchen" — je nach Menge und Güte der Waren. Auf den Wochenmärkten in den Städten wurde mit Geld bezahlt.

Die gegenwärtige Lage der Zentren, Zukunftsperspektiven

Gegenwärtig ist das Handwerk der Holzschnitzer in den 24 spezialisierten Zentren in Oltenien im Rückgang. Die Verbesserung des Lebenstandes und die veränderte Auffassung über Wohnkomfort zeitigen immer deutlichere Folgen, die sich auf die Fortdauer dieses Handwerkes ungünstig auswirken. In den neuen Wohnungen spiegelt die Innenausstattung den neuen Lebensstand wider. Die traditionellen Möbel wurden durch Möbel städtischer Einrichtung ersetzt. Die geschnitzte Brauttruhe bei der Hochzeitzeremonie ist anachronisch geworden. Der Rückgang der Nachfrage und die Schwierigkeit der Materialbeschaffung führten schließlich dazu, daß das Handwerk aufgegeben wurde oder nur noch saisonbedingt oder auf Bestellung ausgeübt wird. Von den 24 Zentren, die bis zu Beginn des 20. Jahrhunderts sehr produktiv waren, erzeu-

www.muzeulastra.com / www.cimec.ro

trei pentru mobilier, dintre care unul singur în mod permanent şi cinci pentru confecţionarea obiectelor de uz gospodăresc.

În această situaţie apare evidentă tendinţa de dispariţie a meşteşugului şi de pierdere a unui tezaur preţios de artă, care ar putea fi valorificat în mod strălucit. Încercările de reînviere a celor mai puternice centre, iniţiate de Uniunea Artiştilor Plastici, prin crearea unor condiţii favorabile de lucru – materiale şi pieţe de desfacere – au dat rezultate bune, dar efortul este încă singular. O iniţiativă interesantă a fost luată de U.C.C.O.M., care în toamna anului 1970 a realizat, cu ajutorul meşterilor de la Romanii de Sus – Vîlcea, două garnituri de mobilier pentru cabane şi camere de camping, executate după piese tradiţionale şi adaptate cerinţelor moderne.

Extinderea acestor încercări şi întocmirea unui plan naţional de valorificare a potenţialului artistic care mai există în multe dintre centrele amintite, în vederea realizării unor produse ce pot demonstra modernitatea artei populare, ar duce la reînvierea meşteşugului aflat, în prezent, într-o situaţie dificilă.

gen heute nur noch drei Möbel, und von diesen nur ein einziges ohne Unterbrechung, fünf befassen sich nur mit der Herstellung von Hausrat.

Dieses Handwerk ist demnach offenbar im Verschwinden begriffen, und das würde den Verlust eines wertvollen Volkskunstzweiges bedeuten, der noch ausgezeichnet nutzbar gemacht werden könnte. Die vom Verband der bildenden Künstler eingeleiteten Versuche, die stärksten Zentren neu zu beleben, — man schuf günstige Arbeitsbedingungen für sie, sorgte für Materialien und Absatzmärkte — haben gute Ergebnisse gezeitigt, jedoch ist dieses Bestreben noch vereinzelt. Einen interessanten Versuch hat die UCCOM unternommen, die im Herbst 1970 mit Hilfe der Meister von Romanii de Sus — Vîlcea zwei Möbelgarnituren für Hütten und Campingräume gefertigt hat. Sie wurden nach traditionellen Vorbildern gearbeitet, jedoch den modernen Bedürfnissen angepaßt.

Die Ausweitung solcher Versuche und die Aufstellung eines Planes im Landesmaßstab zur Verwertung des künstlerischen Potentials, das noch in vielen der erwähnten Zentren vorhanden ist, um zu beweisen, daß die Volkskunst auch modern sein kann, würden dieses Handwerk wiederbeleben, das sich gegenwärtig in einer schwierigen Lage befindet.

www.muzeulastra.com / www.cimec.ro